Anul XX. Iulie—August 1930 Nr. 7—8.

REVISTA TEOLOGICĂ

= organ pentru ştiinţa şi viaţa bisericească. =

ABONAMENTUL: Pe un an **200 Lei.** Pe o jumătate de an **100 Lei.**
Un număr **15 Lei.**

EROI ŞI MUCENICI AI ORTODOXIEI.

În manualul meu de istorie bisericească pentru clasa a IV-a a şcoalelor secundare am dat următoarea lămurire privitoare la caracterul specific al creştinismului înrădăcinat în sufletul poporului nostru:

„Prin trecerea Ungurilor la biserica romano-catolică s'a creat Românilor ardeleni o situaţie destul de grea.

Căci biserica papei, pornită totdeauna spre cuceriri şi propagandă, a imprimat regatului ungar caracterul de regat „apostolic" şi i-a impus datoria să răspândească în toate părţile catolicismul în paguba bisericii răsăritene. Din partea scaunului papal din Roma au fost necontenite îndemnurile către regii Ungariei, cari adeseori se obligau cu jurământ pe sf. Evanghelie, să facă tot ce le stă în putinţă, ca să aducă pe toţi supuşii lor la ascultare faţă de scaunul papal. Nu au reuşit însă a-şi duce la îndeplinire promisiunile acestea, cu oricât de straşnice jurăminte ar fi fost ele întărite. Românii ardeleni au rezistat *cu suflet eroic* tuturor ameninţărilor şi încercărilor, cărora au fost supuşi din partea regatului ungar şi a bisericii catolice. În documentele vechi se face amintire şi de preoţi catolici, cari

trăgeau în ţapă pe ţăranii români din Ardeal „more patrio" — după obiceiul ţării.

Dar, cum în tot răul este şi un bine, prigonirile acestea seculare au deschis tot mai mare prăpastia între Ungurii catolici stăpânitori şi între Românii ortodocşi îngenunchiaţi. Dacă Ungurii ar fi rămas în legături cu biserica răsăriteană, fiind sprijiniţi de împăratul şi de patriarhul din Constantinopol, sau dacă Românii ar fi trecut şi ei la catolicism, s'ar fi putut întâmpla, ca procesul de contopire sufletească cu Ungurii să aibă rezultat în cursul timpului şi poporul român să dispară din istorie.

Aşa însă Românii s'au oţelit în luptele lor necurmate contra Ungurilor şi contra catolicilor. In focul suferinţelor grele, muceniceşti s'a lămurit *sufletul lor creştinesc*, iar concepţia lor de viaţă resemnată, contemplativă, pasivă din primele secole ale creştinismului daco-roman s'a transformat cu timpul în una *dinamică, luptătoare fără preget pentru păstrarea credinţei strămoşeşti*».

Dovezile de îndârjire eroică manifestată de Români în lupta lor perpetuă contra catolicismului militant şi agresiv nu lipsesc nici în epoca regilor unguri din dinastia arpadiană şi angevină, nici mai târziu în timpul principilor calvini ai Transilvaniei, când religia dominantă, oficială în această provincie fiind calvinismul, care a reuşit să împingă pe catolici în defensivă, preoţii şi ţăranii români au luptat cu acelaş succes împotriva încercărilor de prozelitism protestant.

Dar va recunoaşte oricine şi-a dat silinţa să pătrundă rostul şi spiritul timpului din epoca reformaţiunii, că protestantismul în nici una din nuanţele sale, nici în cea luterană, nici în cea calvină sau unitară, nu a devenit atât de brutal faţă de biserica ortodoxă română, cum se înfăţişează în secolul al XVIII-lea catolicismul agresiv, patronat de Habsburgi şi de agenţii lor fanatici, cari nu s'au sfiit a recurge la metodele cele mai drastice, făcând printre Românii ardeleni prozelitism religios cu sabia şi cu

tunul, cu temniţele şi cu furcile ridicate în pieţile publice, ameninţând cu spânzurătoare pe cei renitenţi.

Va rămânea *o pagină de glorie neperitoare* în istoria neamului nostru lupta, care a durat atâta timp între umilii preoţi şi ţărani români din Ardeal de o parte şi atotputernicii catolicismului unguresc şi vienez de alta. Indârjirea dacică şi eroismul creştinesc gata în toată clipa de orice sacrificiu, a ajutat pe înaintaşii noştri dintre anii 1750—1762 să împingă la faliment politica proselitismului catolic, ocrotit de Habsburgi cu toate mijloacele imperialismului lor şi să ducă la biruinţă strălucită *ortodoxia* maltratată timp de şase decenii şi decretată *inexistentă* în cuprinsul Ardealului.

Biruinţa aceasta a fost scump plătită prin revoluţia ţărănească condusă de călugărul Sofronie din Cioara, prin sacrificiile nenumăraţilor preoţi, preotese, copii, săteni bătrâni şi tineri, întemniţaţi, bătuţi şi schingiuiţi în felurite chipuri.

Cartea dlui profesor *Silviu Dragomir* întitulată *Istoria desrobirii religioase a Românilor ardeleni în secolul XVIII* [vol. I. 1920 şi vol. II. 1930] această roadă a unor cercetări îndelungate de peste 20 de ani, este un *emoţionant martirologiu al ortodoxiei româneşti,* înşirând pe temeiul actelor şi dovezilor contemporane şi suferinţele zecilor şi sutelor de mucenici uitaţi, cari au pătimit chinuri şi moarte eroică în *lupta pentru apărarea credinţei şi a libertăţii sufleteşti.*

Pe lângă preoţii martiri: Popa Ioaneş din Galeş, aruncat în temniţă de veci la Kufstein, popa Moise Măcinic din Sibiel, popa Ioan din Aciliu, popa Ioan din Sadu, popa Cosma din Deal ş. a., pe lângă ţărani neînfricaţi, ca Oprea Miclăuş din Sălişte, care după 30 de ani de închisoare se prăpădeşte în temniţa din Kufstein, ca Moga Triflea din Orlat şi Bucur Bârsan din Gurarâului, cari mor pe drum întorcându-se din Viena, — nu lipseşte nici *martiriul femeilor ortodoxe: 10 sătence din Colun au fost*

desbrăcate și bătute cu biciul în târgul Sibiului în ziua de *21 Ianuarie 1760...*

Dar nu lipsește nici *martiriul pruncilor:* preoteasa popii Cosma din Deal fiind aruncată în temnița din Sebeș cu un copilaș la sân, acesta a degerat de frig!

Conducătorii și slujitorii bisericii ortodoxe române de azi și din viitor au datoria imperioasă a lua măsuri de urgență pentru *pomenirea cu laudă a tuturor martirilor credinței noastre străbune. Și Sfântul Sinod* va trebui de asemenea *să se trezească* și să purceadă cât mai neîntârziat la canonizarea martirului Constantin Brâncoveanu și a fiilor săi, după care să urmeze numai decât în pomelnicul Sfinților noștri autohtoni preoții, țăranii, femeile și copiii ardeleni martirizați de occidentalismul habsburgic.

Prof. Dr. I. LUPAȘ.

PROFEŢII MESIANICE ÎN CARTEA „FACERII".

[Sfârşit].

IV. PROFEŢIA LUI IACOB DESPRE ŞILO.

Capitolul 49 din Geneză conţine într'o expunere mai lungă cuvântarea pe care patriarhul Iacob a rostit-o celor 12 fii ai săi. Această bucată celebră e numită când binecuvântare, când profeţie. Redactorul cărţii a văzut aici o profeţie, ceeace reese dealtcum clar din v. 1. „Strângeţi-vă ca să vă anunţ ce va fi în viitor, adunaţi-vă fiii lui Iacob şi ascultaţi pe Israil, tatăl vostru". Cuvântarea profetică îşi ajunge punctul culminant în cuvintele rostite asupra lui Iuda, cari sunt următoarele: „Iudo, pe tine te vor lăuda fraţii tăi, mâinile tale peste spatele vrăjmaşilor tăi; închina-se-vor ţie fiii tatălui tău.

Puiu de leu, Iuda, din vlăstare fiul meu te-ai înălţat, culcându-te ai adormit ca un leu şi ca un puiu de leu; cine-l va deştepta pe el?"

După cuvintele patriarhului, Iuda va juca în mijlocul fraţilor săi rolul pe care leul îl joacă în regnul animal. El va fi un luptător temut. Terminul, până când va păstra Iuda această superioritate, este arătat în cuvintele „adkiiabô şiloh",[1] din sentinţa principală: «*Nu se va lua sceptrul din Iuda, nici toiagul de cârmuire dintre picioarele lui, până când vine Şilo; şi de el vor asculta popoarele*».

---

[1] „Până când vine Şilo".

Acest vers a fost contestat din cauza caracterului său mesianic, dar se ştie oare precis, când au început speranţele mesianice în Israel?

Dillmann, imitând pe Wellhausen, susţine că acest verset e un adaos de mai târziu la corpul poemului.

Incercare zadarnică, deoarece versul 11 continuă aceeaş idee, iar lipsa lui 10 ar rumpe legătura dintre 9 şi 11.

O altă obiecţiune [1] a exegeţilor destructivi este, că un bărbat pe patul morţii, zdrobit de bătrâneţe şi slăbit de boală, n'a putut desvolta o poezie de felul acesteia.

E aproape inutil a menţiona tentativa lui H. Zimmern, care face să depindă cei 12 fii ai lui Iuda, respective cele 12 triburi, de cele 12 semne ale zodiacului babilonian, [2] Ball [3] i-a făcut obiecţiuni pe cât de calme pe atât de serioase, şi nici Holzinger nu i s'a arătat mai favorabil.

Dela începutul erei creştine, profeţia lui Iacob asupra lui Iuda se interpretează în sens mesianic. Amintim în treacăt câţiva autori sfinţi pe cari i-a preocupat această chestiune.

Sf. *Iustin* se exprimă, în Dialogul cu Trifon, [4] că locul acesta prezice două evenimente referitoare la Hristos; Sf. *Efrem*, [5] aplică versurile 8 şi 9 la Iuda, fiind vorba despre versul 10, el combate pe ceice văd în „acel care trebuie să sosească", pe David. Sf. *Ioan Hrisostom* [6] zice, că naţiunea iudaică şi şeful ei propriu vor exista până când vine acela care este speranţa popoarelor [pentru mântuirea lor].

Teodoret, [7] referă binecuvântarea lui Iacob la tribul lui Iuda, zicând că profeţia s'a realizat de

[1] Amintită de regretatul Prof. Voiutschi în op. cit.

[2] Zeitschr. für Assyr. 1892, pag. 161—167.

[3] The book of. Gen. [1896].

[4] 52—54 P. G. tom. VI, 589—596.

[5] Opera syriaca et latina, Roma 1737, tom. I. p. 107—109.

[6] In Gen. Omil. LXVIIn 2, P. G. tom. LIV, col. 574.

[7] In Gen. CX, P. G., tom. LXXX, col. 217—221.

minune, Iuda e un trib regal, iar Hristos din acest trib a eşit. *Ciril* vede aici o profeţie despre înarmare. Timpul este determinat prin lipsa de regi [din Iuda în Iudeea], ceeace e cazul în epoca lui Irod.[1]

Aceleaşi idei le aflăm exprimate la Părinţii occidentali, cari diferă de cei din orient numai în detailuri neînsemnate. Aşa de pildă *Fer. Ieronim,*[1] zice despre versurile acestea:[2] „Licet de Christo grande mysterium sit, tamen iuxta litteram prophetarum quod reges ex Iuda per David stirpens generentur et quod adorent eum omnes tribus".

Nu putem trece fără a aminti pe bărbatul cu mare autoritate în ale Teologiei, pe *Augustin.* Ca antecesorii săi, aşa şi el, caută să dea un răspuns la celebrul text din cap. 49 al Genezei. In esenţă el zice următoarele: Interpretarea ar fi foarte greşită, dacă nu s'ar referi la Hristos, iar pe acesta îl numeşte „secundum carnem" al lui Iacob.[3]

Determinarea precisă a versului 10 depinde de explicarea cuvintelor „sceptru" şi „Şilo".

Rădăcina ideografică σκηπ a dat naştere la 13 cuvinte dintre cari cele mai vechi sunt: σκήπων = baston şi σκήπω = a se sprijini. σκῆπτρον = băţ pentru a se sprijini.

In antichitate acel care comanda, acei care dirijau vre-o oarecare intreprindere, oamenii de condiţie, purtau în mână un baston, care arăta demnitatea ţinutei lor. Asirienii, zice Strabo, se preumblă având în mână bastoane elegante... Pentru persoanele distinse devine acest baston simbol de suveranitate, de conducere, insignă distinctă a regalităţii din cele mai vechi timpuri ale civilizaţiei. Aşa aflăm în Iliadă o imagine foarte veche despre un baston, ce era folosit zilnic şi care e totodată emblemă de

[1] Conf. Com. la Gen. P. G. tom. LXXXVII, col. 493—502.

[2] In liber hebraicarum quest, in Gen. scrisă între anii 387—329.

[3] Conf. scrierea sa; Contra Faustum... XIIa 42, P. L. tom. XLI, col. 275—277 şi cartea: de civitate dei XVIc XLI, P. L. XLI col. 519—520, unde tratează despre acelaş subiect.

autoritate şi stăpânire.[1] Grecii pun sceptrul şi în mâna zeului lor primar; tot din Iliadă ştim, că sceptrul lui Agamemnon era de origine divină.[2]

In Egipt, regii sunt reprezentaţi în hieroglife ţinând în mână sceptrul şi biciul; în monumentele vechi asiriene şi persane regii apar şezând şi având sceptrul între picioarele lor. Ex. în monumentele din Persepolis.[3]

Forma sceptrului e diferită. La Grecii vechi era un băţ lung ce se termina la capătul de sus într'un glob. In Egipet, la început un plug ori o barză împodobiau sceptrul. In Roma e drept, ori curb — hasta, sceptrum, baculus. — Sceptrul e purtat până azi de şefii politici şi religioşi.

La Iudei, sceptrul a fost totdeauna marca distinctă a regelui. Aceeaş însemnare o are şi în Biblie cuvântul „sceptru": simbol de stăpânire de legiferare de păstorie, simbol al aceluia care are puterea şi dreptul să pedepsească pe supuşii săi, prin analogie deci: legislator, conducător, stăpân, rege, împărat.

„Nu se va lua sceptrul din Iuda", nu va înceta imperiul lui, Iuda va păstra sceptrul şi-l va purta până când vine Şilo.

Fraza întrodusă prin conjuncţiile „până când" poate să aibă o însemnare dublă.

1. Acţiunea descrisă în propoziţia principală încetează când începe acţiunea celei secundare. De ex. Gen. XXIV, 19. „Şi pentru cămilele sale voi scoate apă până ce vor înceta de beut".

2. Acţiunea descrisă în propoziţia principală nu încetează când începe acţiunea celei secundare. De ex. Gen. XXVIII, 15 „căci nu te voi părăsi, pânăce nu voi face ceeace ţi-am promis" = nu te voi părăsi, deoarece plinesc ceeace ţi-am promis.

Dacă luăm cazul dintâi, atunci Iacob zice: stăpânirea lui Iuda va înceta când va veni Şilo, adică

---

[1] XVIII, 478—607.

[2] I. Lanoe—Villéne, Le Livre des Symboles. A. Paris 1927, pag. 52.

[3] Zapletal altt. pag. 33.

Mesia. Nu este însă corectă interpretarea ce se bazează pe acest fel de a comenta şi care are următorul sens: „Profeţia s'a realizat de fapt pe timpul Mântuitorului, deoarece puţin timp înainte de naşterea lui, Iudeii au pierdut stăpânirea urcându-se pe tron străinul Irod Idumeul. Această interpretare se află însă în contrazicere cu istoria, deoarece stăpânirea urmaşilor lui Iuda a încetat după exilul babilonic. Dacă luăm propoziţia aceasta în cazul al doilea, atunci patriarhul zice următoarele: „Stăpânirea lui Iuda nu va înceta, deoarece va sosi cel aşteptat, de care vor asculta popoarele, adecă: stăpânirea lui Iuda îşi va ajunge punctul culminant în cel aşteptat.[1]

Mare greutate ni se prezintă la locul acesta în terminul misterios Şilo, şi aceasta din motivul că textul original este corupt. In tradiţia iudaică, în decursul evului mediu, ba chiar până în secolul XVIII, se află pentru cuvântul Şilo însemnarea: „nounăscutul", deducere dealtcum inadmisibilă în conformitate cu rădăcina cuvântului.[2]

In Testamentul Vechiu, unde se întâlneşte acest nume, se referă la oraşul Şilo, situat între Bethel şi Sichem, în seminţia Efraim. Atari cazuri avem 41 în V. Testament. Acesta a fost motiv, ca unii dintre exegeţi, Eichorn, Bleck şi Herder să interpreteze astfel locul nostru: până când vine la Şilo, adică Iuda.

Această însemnare a cuvântului Şilo s'a admis mai ales de Dillmann şi Delitsch.

Dillmann traduce:[3] până când vine la Şilo, şi-şi sprijineşte această interpretare, zicând că strămutarea centrului comunităţii şi a cortului sfânt dela Gilgal la Şilo, s'a întâmplat după întâia înfrângere

---

[1] Conf. Hoberg; Gen. 1915, pag. 442—443 şi V. Tarnavschi. Com. la Geneza, locul în chestiune.

[2] H. Schmidt: Der Mythos v. wiederkommenden König im A. T. Giessen 1925, pag. 8.

[3] In Geneza sa.

a Canaaneilor, deodată cu stabilirea lui Iuda în ţara promisiunii, fapt care hotărăşte încetarea luptelor.[1]

In sensul lui Dillmann, „ca să vie la Şilo", interpretează şi Delitsch. Acesta e convins că Şilo nu este numele lui Mesia, dar spune că în totalitate luat, versetul e mesianic.[2] In sfârşit Sellin crede că nu are motiv de a părăsi înţelesul lui Şilo ca oraş. Trebuie să fie nume propriu şi are însemnarea „pace". Sensul ar fi următorul: Iacob aşteaptă reîntoarcerea urmaşilor lui, în Canaan. Prin ocuparea oraşului Şilo. Israiliţii trebuiau să aibă mult teritor în posesiunea şi această împrejurare constituie o parte esenţială din făgăduinţele date lor, s'a realizat o oarecare pace pentru ei.[3]

In contra acestei interpretări — Dillmann, Delitsch, Sellin — trebuie să observăm, că nici pe timpul ocupării oraşului Şilo, nici pe timpul stabilirii cortului acolo, n'a avut Iuda vre-o întâetate asupra celorlalte seminţii. Abia după strămutarea cortului din Şilo, Dumnezeu alege seminţia Iuda întru familia lui David, ca să conducă poporul izraelit. La aceasta se mai adauge, că tradiţia ortografică nu admite nicidecum această însemnare a cuvântului. Şilo însamnă de 41 ori în Vechiul Testament oraşul Şilo.[4] Felul de scriere: „Şi*i*lh" nu obvine însă pentru oraşul Şilo. Numai pentateuhul samaritean are la Gen. 49, 10 pe Şilo scris fără i lung [scriptio plena]. Faptul că „Şi*i*lh" din versul 10 se asemănă în exprimare cu cea a oraşului Şilo nu trebuie să ne facă să credem că însamnă acea localitate. Bine se poate vedea aceasta la cuvântul: „tena", care de 23 ori are însemnarea „dă dară" [gib doch], fără să fie acelaş caz şi în Psalmul VIII.[5]

Este bătător la ochi, că nici unul dintre vechii traducători şi exegeţi nu s'a gândit la Şilo ca oraş;

---

[1] Zeitschrift für Altt. Wissenschaft 1909, pag. 187.

[2] Ibidem.

[3] Z. Altt. Wissen. 1908, pag. 188.

[4] König E. Messianischen-Weissagungen, pag. 101.

[5] Ibidem.

abia dela Herder al cărui premergător a fost W. G. Tellers [1766], întâlnim această însemnare pentru Şilo.[1]

Unii exegeţi înlocuesc Şilo cu Salem ori Ierusalim. Însă nimic nu-i îndreptăţeşte la această presupunere şi nu se vede, de ce ar fi dispărut numele ebreesc Salem din text. Aducem ca exemplu pe Reinke,[2] care vede aici o mutilare intenţionată a cuvântului, prin eliminarea lui — m — şi înţelege Salem = Ierusalim. Analog ar fi cazul cu chirah = chiram; Onam = Amon; Şela = Şelomoh.

W. H. Bennet,[3] şi Schroeder,[4] se gândesc la Şelah fiul lui Iuda, Gen. XXXVIII, 5, 11, [până când vine Şelah], dar sosirea aceluia nu era o chestiune de viitor, întrucât el era deja acolo.

Mulţi comentează ca şi când ar sta în text „Şeloh" adică = Şlh fără jod, susţinând că acest cuvânt este un compozitum din prefixul ş = aşer, care, şi din lo. „Şellok", ar putea însemna = acela căruia, anume, i se cuvine sceptrul. Atunci s'ar referi acest obiect la un mare urmaş a seminţiei Iuda.

Acestei explicări îi urmează LXX, *Aquilla şi Symmahus*, cari redau: ᾧ ἀπόκειται; *Itala*: donec veniat cui repozitum est; *Onkelos:* până când va veni Mesia căruia îi aparţine domnia; *Peşitta:* acela căruia îi este [sceptrul]. Acestei interpretări îi urmează mai nou: Böhmer,[5] Kautsch,[6] Procksch,[7] Murillo.[8] Interpretarea se armonizează de minune cu contextul şi pare a fi confirmată de Ezechiel XXI, 27; dar şi acest mod de-a explica are contrari.

---

[1] Conf. Delitsch, Mess. Weissagunden, Leipzig 1690, pag. 38.

[2] Geschichte des Volkes Israel Th. I, 1876, pag. 55—56.

[3] Gen. 437.

[4] In Zeitschrift für Alttestammentliche Wissenschaft 1909, pag. 194.

[5] I. Böhmer: Das erste Buch Mose... 1905, pag. 119: bissder rechte Herrscher kommt [până când vine adevăratul domnitor].

[6] Kautsch: [1905] căruia îi este destinat.

[7] Procksch [1913]: până când va veni acela căruia i se cuvine.

[8] Murillo [1914] şi Hoberg [1915]: până când vine acela întru care nădăjduesc popoarele.

König,[1] zice că acest fel de-a comenta nu oferă nici un exemplu; aluzia la Ezechiel XXI, 27 şi Isaia XXI, 52 e zadarnică, iar „Şlh" fără jod nu a putut fi justificat decât în foarte puţine manuscripte. Delitsch, zice că ş = aşer este străin prozei vechi ebraice, că se întâlneşte odată scrierea bôh pentru bô la Ieremia XVII, 24, niciodată însă lôh pentru lô. Din cauza aceasta, alţii caută altă însemnare în cuvântul Şilo, mai ales însemnarea pace, iar unii îl privesc ca nume propriu al lui Mesia, bună oară Hummellauer în comentarul său la Geneză. Hengstenberg află în Şilo întâiul nume ce se dă Mântuitorului: „omul păcii". În a doua ediţie a Kristologiei sale el traduce cuvântul prin: Friedrich.

Cei mai mulţi exegeţi pleacă în lămurirea acestui cuvânt dela rădăcina „pace" şi văd aici un nume propriu al lui Mesia. Astfel deja Severin Vater în Comentarul său la Pentateuh, apoi *Reuss, Knobel,*[2] *Plütscke, Mössl, Iusti, Gesenius, Wiener, Schumann, Rosenmüller,*[3] *Reinke,*[4] *Keil, Hoffmann,*[5] *Gressmann,*[6] *Möller,*[7] *König* şi *Fillion.*[8]

Toţi exegeţii vechi, Iudei şi creştini, referă versul 10 din capitolul 49 la Mesia, cu toatecă felul de-a traduce cuvântul Şilo diferă dela autor la autor. Exegeţii moderni, cari admit profeţii în Vechiul Testament explică în general cuvântul Şilo prin „împăciuitorul", şi văd aici un nume propriu al lui Mesia.[9] Această explicare e justificată din punct

[1] Mess. Weissag. pag. 104.

[2] La Dillmann Gen.[6] 475.

[3] La Tuch, Gen. 495.

[4] La Schöpfer trad. în franţuzeşte de Pelt, pag. 194,

[5] Zeitschr. Altt Wissenschaft 1909, pag. 187.

[6] Der Ursprung der Iüd. Isr. Eschatologie 1905, pag. 237.

[7] Die Mess. Weissagungen 1906, pag. 361.

[8] Histoire d'Israel 1928, pag. 122 [pacifique[.

[9] „Le mot corespondant du texte hébreu a été diversement traduit. Mais il n'est pas douteux qu'il désigne le Messie, que le prophéte Isaïe représentera plus tard comme le Prince de la paix. Dans ce mot, on peut voir aussi, d'après une autre traduction, le „Propriétaire" du sceptre royal, le „Roi des roi à tout jamais", zice Fillion în monumentala sa istorie din anul trecut.

de vedere dogmatic. Ea se poate susţinea şi din punct de vedere filologic. König, zice că deducerea lui Şilo dela şalah = a fi în pace, nu poate fi combătută, căci nomina de felul lui „quîtôl" întâlnim adesea. E un fel de nume propriu. Numele e format analog substantivelor „kîdôr" = vuet de războiu Iob. XV, 25, dela „kdr" a fi murdar, turbure; „kîtôr" fum, dela „ktr" a fumega etc.

Atributul „omul păcii" e un titlu care convine de minune lui Mesia. Sfinţii Părinţi nu interpretează în felul acesta, deşi scrierile profetice îl înfăţişează pe Mesia ca un suveran prin excelenţă împăciuitor; îl numesc „Principele păcii", iar apariţia lui în lume serveşte spre a aduce pe pământ pace şi între oameni bună învoire, pace şi bună învoire nu numai între oameni, ci şi între cele mai înfiorătoare animale ale câmpului: „Atunci vor paşte împreună lupul cu mielul şi pardosul va odihni împreună cu iedul, şi viţelul şi leul şi taurul împreună vor paşte şi un prunc mic îi va paşte pe ei".[1] Conf. şi Apoc. V, 5, unde Ioan numeşte pe întemeetorul acestei societăţi ideale: *„leul din Iuda"*.

In conformitate cu această interpretare Iuda va păstra sceptrul până când vine „stăpânul păcii". Gunkel[2] şi asemenea Holzinger,[3] precum König,[4] zic: fără îndoială că „ad ki" [până când] nu va se zică: domnia lui Iuda încetează cu venirea lui Mesia. Impărăţia amintită în profeţiile Vechiului Testament este imperiul spiritual a lui Hristos, prefigurat în superioritatea lui Iuda. Această superioritate a lui Iuda nu încetează prin sosirea lui Hristos, ci în El îşi ajunge cea mai înaltă culme a desvoltării sale. Conf. şi II Sam. VII, 16. „Intemeiată va fi casa ta şi împărăţia ta în veci înaintea ta; tronul tău întărit va fi în veci".

---

[1] Ieremia XI$_6$.

[2] Genesis[3] pag. 481.

[3] La Kautsch Gen.

[4] In Die Messianischen Weissagungen[2] la pag. 99.

Rezumăm împreună cu Meignan importanta profeţie a lui Iacob: Iudo! Tu eşti alesul, privilegiatul între toţi. Stăpânirea şi supremaţia asupra fraţilor tăi ţi s'a acordat. Nu numai toţi fiii mei te vor asculta şi te vor adora, ci la picioarele tale vor cădea duşmanii tăi învinşi. Tu vei fi asemenea leului care se întoarce c'o bogată pradă şi pe care nu îndrăzneşte a-l turbura în liniştea care urmează victoriei sale. Această stăpânire nu vei pierde-o niciodată. Vei avea-o şi când din mijlocul seminţei tale va eşi acela căruia îi este rezervată, stăpânul păcii, de care vor asculta toate popoarele pământului. Sceptrul tău spiritual, căruia privilegiile temporale îi sunt semn, nu va fi răpit niciodată.

Deci: Intâiul text pe care tradiţia îl priveşte de mesianic e Geneză III, 15, unde se spune că Mântuitorul aparţine familiei umane în general. Profeţiile se specifică, iar figura misterioasă se lămureşte tot mai mult. Deja făgăduinţa făcută de Iahve de a fi Dumnezeul lui Sim prepară binecuvântările cari prin familia patriarhilor Abraam, Isaac, Iacob, se vor răspândi asupra tuturor oamenilor. Cu profeţia lui Iacob prestigiul acestei familii în mijlocul naţiunilor se precizează şi se particularizează în favorul tribului Iuda. Aici avem al patrulea şi pe cel din urmă moment mesianic în cartea „Facerii": caracterul personal al lui Mesia se lămureşte bine; e cel mai progresat text.

Prof. N. NEAGA.

UNDE ESTE COMOARA TA?

Dumnezeul şi Mântuitorul nostru Isus Hristos, vorbind în Predica sa de pe Munte despre bogăţiile materiale şi despre cele spirituale, grăeşte: „Nu vă adunaţi comori pe pământ, unde molia şi rugina le strică şi unde furii le sapă şi le fură. Ci adunaţi-vă comori în cer, unde nici molia, nici rugina nu le strică, unde furii nu le sapă şi nu le fură. Căci, unde va fi comoara voastră, acolo va fi şi inima voastră".

Nu vă adunaţi bogăţii vulgare. Adunaţi-vă comori cereşti. Bogăţiile lumii, leagă inima de pământ. Comorile cereşti vă înalţă pe voi şi suspinul inimii voastre spre Dumnezeu. Cele pământeşti sunt adeseori bogăţii de fapte rele; cele cereşti sunt totdeauna comori de fapte bune. Bunurile pământeşti sunt relative, sunt deşarte şi le stăpânim vremelnic. Cele sufleteşti sunt absolute şi vecinice şi formează singura moştenire, pe care o putem trece peste bariera morţii, ca să ne însoţească în lumea dreptăţii şi a judecăţii ce va să vie. Averile materiale, cu rare excepţii, servesc instinctul şi pământul şi destuleori propagă viţiul şi răul în lume. Averile cereşti însă, sunt slugile conştiinţei şi reprezintă podoabe şi frumuseţi nespuse. Primele pot asigura şi viaţa vecinică, dar şi moartea; cele de al doilea fel totdeauna sunt creatoare şi mântuitoare. Iată la ce ne îndeamnă cuvintele de mai sus, din Predica Mântuitorului de pe munte.

Este adevărat, că Mântuitorul Hristos n'a condamnat averea în sine. Ea poate fi şi bună şi rea, dupăcum este întrebuinţată.

Ceeace însă Mântuitorul a condamnat cu toată asprimea şi la toate ocaziunile, a fost utilizarea imorală a bogăţiei. Şi fiindcă de cele mai multe ori bogăţia este folosită în detrimentul sufletului, şi Isus, la cele mai multe prilejuri, rosteşte drastice şi categorice cuvinte de osândă, la adresa comorilor terestre, cuvinte cari au umplut de groază chiar şi pe ucenicii săi săraci. „Mai lesne este să treacă o cămilă prin urechea acului, decât să între un bogat în împărăţia lui Dumnezeu".

Mântuitorul Hristos n'a căutat nici odată şi nici n'a atins cu mânile sale curate şi sfinte, monede pecuniare. Când a răspuns la întrebarea insidioasă a Fariseilor, dacă se cade a da împăratului dajdie, Isus nici nu a privit dinarul, ci a întrebat pe cei din jur să răspundă, al cui este chipul de pe el, pentru ca apoi să dea acel răspuns atât de logic şi atât de lapidar: „Daţi Cezarului cele ce sunt ale Cezarului şi lui Dumnezeu, cele ce sunt ale lui Dumnezeu"...

Care este adevărata bogăţie în lume, Mântuitorul a indicat-o şi atunci, când a pus preţul, greutatea şi valoarea unui singur suflet, în cumpănă cu lumea întreagă. „Ce-i foloseşte omului să câştige lumea întreagă, dacă-şi pierde sufletul! Ce-ar putea să dea omul, în schimb, pentru sufletul lui?"...

Evident că, în faţa unor cuvinte atât de grele şi răspicate, rostite de Hristos Domnul nostru, la adresa averilor materiale şi a celor ce „nădăjduesc" într'ânsele, cugetul nostru este deplin încredinţat, că sufletul reprezintă suprema valoare şi chintesenţă în lume, iar pe lângă el adevăratele comori sunt cele morale şi religioase, cari aduc plată multă şi sigură, — în ceriuri.

Făcând aceste reflexiuni cu privire la comorile lumii şi ale sufletului, ne facem un proces de introspecţiune, un examen de conştiinţă, punându-ne sincer şi serios întrebarea: Unde este comoara noastră? După ce avuţii alergăm? Spre ce averi nădăjduim?

Ce depozit păzim şi ce altare străjuim? Care este bogăţia noastră morală şi spirituală?

Cine caută o avere şi urmăreşte un câştig sau un premiu, este de regulă absorbit cu totul de aceasta preocupare. Neglijază şi uită totul şi acolo aleargă. Acolo nădăjdueşte, şi lucrează cu trup şi cu suflet pentru a-şi realiza dorinţa sau a-şi însuşi obiectul strădaniilor sale. Nici o piedecă nu-l poate opăci. Se identifică de tot, cu scopul urmărit, pentrucă acolo ţinteşte şi aspiră toată fiinţa lui. Unde este comoara, acolo este şi inima lui.

Dar comoara noastră unde este? Răspunsul nu poate fi decât categoric şi într'un fel. Şi vai de celce şovăeşte a da un răspuns clar şi curat la aceasta întrebare.

Noi suntem solii Mântuitorului şi agenţii mântuirii în lume. Prin slujirea noastră de păstori şi misionari se înfăptueşte în viaţa oamenilor taina cea ascunsă a sfinţirii şi fapta cea mare a izbăvirii din ghiarele păcatului şi din prăpastia morţii. Prin puterea cuvântului, prin graţia divină, prin credinţa trează şi fapte bune, — prin Biserică şi Sfintele Taine, noi lucrăm la mântuirea oamenilor. Prin acest sistem desăvârşit de condiţiuni şi mijloace ale sfinţirii, noi împlinim funcţiunea religioasă a chemării noastre, care-i prima şi cea mai importantă şi specifică lature a slujbei noastre pe pământ. Aci se cuprind, în nucleu, toate celelalte laturi ale apostoliei noastre: funcţiunea morală, sanitară, culturală, economică etc. Numai cine lucrează în ogorul sufletului omenesc pe baza acestor principii, cu inima aprinsă de focul dragostei lui Hristos, numai acela a înţeles perfect, profundul adevăr, exprimat de Isus Domnul: „Căutaţi mai întâi împărăţia lui Dumnezeu şi dreptatea lui, şi toate celelalte se vor adăuga vouă".

Toate lucrurile îşi au rostul şi folosul lor, şi la toate le vine vremea în utilizări practice. Insă mai pe sus de toate stă şi rămâne sănătatea sufletului. Odată problema sufletului şi a mântuirii înţeleasă

şi rezolvită în chip just şi obiectiv, prin convingere şi căldură misionară, — „Toate celelalte se vor adăuga". Aici este comoara noastră.

Noi nu avem alte comori, decât pe bunul Dumnezeu, sufletul şi mântuirea lui, — pe calea sfinţirii, cu ajutorul harului dumnezeesc, a credinţei şi a faptelor bune, în Biserică şi prin Sfintele Taine. Restul e deşertăciune şi relativitate.

*

Pentru ca să fim chivernisitori înţelepţi ai comorilor sfinte şi cereşti, în afară de atâtea alte şi multe condiţiuni, cari se pretind unui preot adevărat, trei ar fi însuşirile cari ni s'ar cere, mai ales gândindu-ne la situaţia şi împrejurările actuale:

1. Evlavie creştinească. 2. Curăţenia vieţii, şi 3. Jertfirea comodităţii.

1. Evlavia este o forţă care cucereşte sufletele şi în special este caracteristica omului duhovnicesc. Fiind o atitudine de smerenie, ea dă vieţii o înfăţişare tainică şi un caracter duhovnicesc, străbătut de spiritul divin. Evlavia eradiază o atmosferă de atracţiune, de rugăciune şi emotivitate pentru inimă. De aceea înmoaie chiar şi un suflet împietrit, impune şi convinge mai uşor decât multe şi grele argumente de altă natură. Un exemplu tipic de acest fel, ne oferă figura unui venerabil preot român de neam şi ortodox după lege [C. Găucă din Iaşi]. Se spune despre el că era aprins de dragoste pentru chemarea sa de preot şi mai pe sus de toate era „blând şi smerit cu inima" şi plin de evlavie. In posturi şedea mai tot timpul în biserică, cu duhul slujind Domnului, şi se întorcea acasă numai pe la miezul nopţii, cântând: „Iată mirele vine în miezul nopţii şi fericită este sluga pe care o va afla priveghind". Aceasta purtare şi înfăţişare de om duhovnicesc, i-a creat cu timpul atâta simpatie şi atracţie în jur, încât a devenit duhovnicul favorit al intelectualităţii din Iaşi, ceeace nu constitue un fapt de puţină importanţă. Acest lucru se poate de altfel constata oriunde, mai ales la unii dintre preoţii noştri mai

bătrâni, pentrucă în tot locul „preoţii evlavioşi sunt căutaţi ca iarba de leac". Prin evlavie suntem chemaţi ca să evocăm în faţa păstoriţilor contactul nostru viu cu realităţile supranaturale şi supraraţionale, adecă cu Dumnezeu. Fără evlavie suntem nişte maşini inconştiente. De aceea spre evlavie ne îndrumează şi Sfântul Ioan Gură de Aur, când ne spune: „Puneţi toată râvna voastră spre a aduce aci [la biserică] pe fraţii voştri; îndemnaţi pe rătăciţi şi daţi-le sfat bun, nu numai cu cuvântul, ci şi cu fapta, căci învăţătura prin fapte este mai puternică. Chiar dacă nu ai predica, dar la ieşirea ta din biserică, să arăţi celorce au rămas afară din ea, prin aerul tău, prin privirea ta, prin glas, prin mers şi prin fiinţa ta, folosul ce ai câştigat dela biserică. Adecă noi trebue să eşim din biserică ca şi cum am ieşi din locul cel mai sfânt, ca şi cum am ieşi chiar din cer: mai morali, mai înţelepţi, mai serioşi şi mai măsuraţi în toate cuvintele şi faptele noastre". Cu un cuvânt, ni se cere să fim preoţi evlavioşi şi cu purtări bune pentru a merita de fapt ca şi de drept agrăirea de „părinte cucernic"; şi cu aceasta trecem la a doua însuşire, strâns şi logic legată de prima.

2. Curăţenia vieţii ar fi o însuşire asupra căreia ar fi de prisos ca să mai stăruim, deoarece este clar ca lumina zilei, că „dacă trăim cu duhul, cu duhul să şi umblăm". Fără viaţă morală nu suntem decât nişte pietri de sminteală, nişte dărâmători. Ruinăm cu propriile noastre mâni şi compromitem prin faptele noastre nu numai ceeace am vrea să clădim noi, sau au realizat înaintaşii noştri, dar şi ceeace înfăptuesc cu trudă şi sudoare şi acei puţini preoţi, cari cred cu sinceritate în misiunea lor şi slujesc Evangheliei cu jertfelnicie şi devotament. Mai mult. Prin o viaţă prihănită subscriem sentinţa de proscriere a Bisericii şi ne declarăm cei mai înverşunaţi vrăşmaşi ai lui Hristos şi ai Evangheliei sale. Pentrucă lumea apreciază o instituţie, chiar şi divină, după calitatea morală a repre-

zentanţilor ei. Şi judecata lumii ne va fi cu atât mai defavorabilă şi păgubitoare, cu cât ascundem mai multe slăbiciuni şi păcate. „Vai lumii, din pricina smintelelor... — a zis Mântuitorul — dar vai omului aceluia prin care vine sminteala".

3. Jertfirea comodităţii este o însuşire, care ne-a fost inspirată de o recentă întâmplare de pe piaţa mondială. Celebrul bărbat de ştiinţă, Th. Edison, pentru a-şi designa un succesor al dolarilor şi al invenţiunilor sale, a stabilit împreună cu un juriu compus dintre oamenii cei mai de seamă ai Americei, un concurs de vre-o şasezeci de întrebări, la cari trebuiau să răspundă candidaţii la succesorat. Intre chestiunile luate din toate domeniile culturii omeneşti, s'a pus şi următoarea întrebare: ca să reuşeşti într'o intreprindere, sau ca să-ţi ajungi un ideal, la ce ai renunţa: la soţie, la părinţi, la dragoste, la prieteni, la cinste, la adevăr...? şi se înşiră aci toate acele lucruri şi însuşiri, cari constitue bucuria, plăcerea, gloria şi demnitatea omului. Intre cei mulţi candidaţi şi răspunsurile au fost variate. Insă cel mai înţelept răspuns la întrebarea de mai sus a fost următorul, — care a fost dat de candidatul care a şi reuşit la concurs: „La nimic nu renunţ, decât la comoditatea mea!" Cât de sugestiv şi fecund principiu: renunţarea la comoditate! Realitatea şi actualitatea lui evidentă, nu cere dela noi decât să-l aplicăm, să-l personificăm.

Cheia succesului nostru pastoral în valorificarea comorilor sufleteşti, cari ne sunt încredinţate prin însuşi rostul chemării noastre sfinte, stă în legătura vie şi activă de comuniune, pe care o putem stabili între purtarea noastră şi între tezaurul învăţăturilor sacre, ale căror păzitori şi propagatori suntem. Orice compromis făcut în detrimentul acestei armonii, — ne compromite. Este îndeobşte cunoscut şi recunoscut, că nimeni nu poate sluji la doi domni. „Sau pe unul îl va urî şi pe celălalt îl va iubi, sau de unul se va lipi şi pe celălalt îl va dispreţuì; nu puteţi să slujiţi lui Dumnezeu şi lui Mamona". Celce totuşi

încearcă această imposibilitate, dă greş, ca şi celce ţine de coarnele plugului şi priveşte în urmă. „Nici unul care pune mâna lui pe plug şi se uită îndărăt nu este potrivit pentru împărăţia lui Dumnezeu".

Comoara noastră este bogăţia faptelor bune, pe care trebue să o fructificăm noi în noi şi în cei încredinţaţi răspunderii şi conducerii noastre. Comoara noastră este comoara sufletului, care totdeauna a fost încredinţată spre rodire preoţilor. Comoara noastră este durerea din lume, pe care suntem chemaţi a o tămădui, — cum făcea odinioară diaconul Laurenţiu, care atunci când furii i-au cerut averea care-l făcuse vestit, i-a întrodus în grădina bisericii, care era plină de nenorociţi şi oameni de suferinţă, — zicându-le: Iată comoara mea!

Bogăţia noastră este Evanghelia împărăţiei lui Dumnezeu, — „comoara cea ascunsă în ţarină, pe care găsind-o un om a ascuns-o, şi de bucuria ei se duce şi vinde tot ce are şi cumpără ţarina aceea".

Comoara noastră este Altarul şi Amvonul, — este Prestolul cu Sf. Potir, aureolat de prezenţa nevăzută, reală şi divină a Mântuitorului Hristos. Neslujind şi nepreţuind după cuviinţă aceste vistierii sfinte, suntem mai pe jos şi „suntem mai de plâns decât toţi oamenii". Ne amăgim, ne rătăcim şi ne osândim amar.

Astăzi când scara valorilor este răsturnată, când anumite curente ale vremii înlocuesc Spiritul cu materia şi pe Isus cu Iuda, grija noastră pentru depozitul sacru şi pentru talanţii împrumutaţi trebue intensificată cu atât mai mult, cu cât lumea bună dela noi aşteaptă noua reformă a vieţii şi a moravurilor. De sigur, pornind dela noi înşi-ne, întrebându-ne mai întâi pe noi, sincer şi sever: Unde este comoara noastră? Unde este ţinta şi inima noastră? Unde este averea noastră duhovnicească?

Doamne Sfinte! Unde eşti Tu... acolo este comoara noastră... Unde eşti Doamne, acolo este ţinta şi inima noastră... Şi acolo este şi liniştea noastră...

Preot ILARION V. FELEA.

DESTITUIREA

ŞI PETRECEREA IN ARDEAL PÂNĂ LA MOARTE A MITROPOLITULUI UNGRO-VLAHIEI DOSITEI FILITI.[1]

PLANURILE CATOLICILOR CU EL. — SOARTEA LĂSĂMÂNTULUI SĂU.

I.

Raportul Guvernatorului Transilvaniei, din 9 Mai 1810, cu privire la Arhiepiscopul Ţării Româneşti Dositei Filiti. [K. A. 1422—1810].

Maiestatea Voastră a binevoit a cere prin preaînalta resoluţiune din 24 Martie a. c. relaţiuni dela guvernator, că acest arhiepiscop din cauza devotamentului său faţă de Austria a fost destituit din demnitatea sa? ce i s'a întâmplat dela această destituire încoaci? şi în ce împrejurări petrece el azi?

Guvernatorul a consultat pe cancelistul agenţiei imperiale-regale din Bucureşti, von der Rennen şi pe parohul evanghelic de acolo, Ioan Klokner. Von der Rennen a raportat: Rudeniile arhiepiscopului i-au spus, că acesta a fost acuzat că n'a executat porunca divanului de a trimite la Iaşi o consemnare a preoţilor din Ţara Românească şi că n'a înfiinţat consistorul pentru afacerile spirituale. In ce priveşte consemnarea preoţilor pare însă că n'a putut executa ordinul divanului, din cauza că mica Ţară Românească era în cea mai mare parte turburată de răsboi, sau că din imboldul inimii sale bune n'a voit să pună în sarcina episcopului de Râmnic vina neîndeplinirii poruncii aceleia. A doua acuză e

[1] Acte din Arhiva Statului din Viena.

de tot neîntemeiată, căci afară de câteva foarte mici modificări formale, afacerile bisericii au fost cercetate şi înainte vreme ca şi acum de clerul care le cercetează şi acum. Acum se cheamă adunarea acestui cler consistor, iar înainte vreme se numia sobor. Ambele acuzaţiuni sunt efectul intrigilor în dosul cărora se ascunde adevărata intenţiune a Rusiei şi cauza principală a pierderii demnităţii sale a fost devotamentul său faţă de Nemţi. La început i s'a propus să treacă în Rusia sau în Moldova. Dar întreaga nobilime a Ţării Româneşti a rugat pe exarh, oral şi în scris, să ia în considerare vârsta acestui om, care e preot de 50 de ani deja şi să-i permită să-şi trăiască puţinele zile ce le mai are într'un colţ al Ţării Româneşti între neamurile sale, nestingherit. Exarhul ceru instrucţiuni dela Petersburg, a constrâns însă pe Arhiepiscop să se ducă în Moldova înainte de a sosi ele. La Petrograd i s'a permis să-şi aleagă o mănăstire în Ţara Românească în care să trăiască. El alese mănăstirea Poiana. Nu i s'a permis însă să locuiască în această mănăstire, fiind situată prea aproape de graniţa Ardealului, ci i s'a designat mizerabila [elende] mănăstire Aninoasa, unde îşi duce în suspine, acum foarte bolnăvicios şi necăjit, restul vieţii sale.

După declaraţia lui Klokner s'au dat ca motive ale depunerii arhiepiscopului amintit, că a întreţinut corespondenţă cu inamicul, nu s'a supus ordinelor supreme şi a trădat părtinire faţă de guvernul francez. Klokner spune totuşi, că a avut în mai mulţi ani ocaziune să cunoască sentimentele faţă de Turci ale acestui preot şi a observat totdeauna că le este potrivnic. Deasemenea îşi pierde puterea şi imputarea corespondenţei cu Turcii, prin considerarea că el nu putea obţine nici vre-o înălţare în rang, nici sporirea veniturilor, odatăce era cel dintâi în ţară şi era decorat de împăratul rusesc cu marea cruce Vladimir şi dat fiind, că religia ce mărturiseşte acest împărat e şi religia guvernului

şi a poporului Ţării Româneşti şi că arhiepiscopul avea speranţa să-şi încheie viaţa în linişte sub un stăpânitor creştin după terminarea răsboiului. I se pune în sarcină că n'a sprijinit încercarea de a arunca un impozit special asupra mănăstirilor. Klokner mai adaogă şi aceea, că averea arhiepiscopului a fost confiscată. Presupuneau că are mare avere, dar n'au găsit. Acum trăieşte împăcat cu soartea şi liniştit în mănăstire, supraveghiat de o pază neînsemnată. A devenit însă acolo din cauza greutăţilor călătoriei şi a lipsei de ajutor, cu totul orb de un ochiu.

Incolo mai notează guvernatorul că urmând mandatului preaînalt din 30 Mai a. c. [1080—1810] a adus la cunoştinţa acestui arhiepiscop satisfacţiunea Maiestăţii Voastre într'un chip, care este potrivit cu împrejurările.

Resoluţia imperială.

Iau la cunoştinţă aceste informaţiuni şi am să Vă comunic în curând hotărârea Mea cu privire la arhiepiscopul destituit în Ţara Românească.

8 Iulie 1810. ss. Francisc.

II.

Raportul guvernatorului Transilvaniei, din 26 Mai 1810, cu privire la arhiepiscopul din Ţara Românească Dositei Filiti. [K. A. 1443—1810].

Contele Banffy trimite o scrisoare a arhiepiscopului în care acesta arată, că motivele adevărate, din cari a rezultat necesitatea ca el să părăsească arhiepiscopia sa, nu-i sunt cunoscute. In divan s'a comunicat numai că sinodul din Petrograd l-a condamnat la această pierdere pe motivul că n'a trimis exarhului la Iaşi la timpul prescris lista preoţilor din Ţara Românească şi că nu şi-a dat silinţa să întroducă

o nouă ordine în afacerile bisericeşti. Aceste întrelăsări sunt însă greşeli cari derivă din împrejurările de răsboi, greşeli pe cari dreptul canonic nu le califică drept crime, greşeli cari se pot uşor îndrepta. Nu crede că şi-a atras disgraţia împăratului Alexandru prin devotamentul său faţă de Austria. Nu e conştient să fi comis vre-o crimă, cel mai puţin contra Rusiei. Dacă după cea mai riguroasă judecare ar trebui să i se impute vre-o crimă, aceea ar putea fi numai una împotriva sultanului. A slujit guvernul rusesc în toate ocaziunile cu căldură şi numai cu intenţiunea de a scăpa Ţara Românească de jugul sub care gemea. Mai arată acest arhiepiscop, că mănăstirea în care trebue să locuiască acum, e înconjurată de munţi şi păduri dese şi are peste tot aşezare foarte nesănătoasă. Deaceea este el dela sosirea sa în ea fără încetare bolnav. De un ochiu e deja orb şi pierderea celuilalt îl ameninţă. Trupul întreg începe a i se paraliza. E trecut de 70 de ani. Glorie, demnităţi şi bogăţie nu-l mai ademenesc. Nu-şi doreşte decât lipsă de griji şi linişte. E mare amator al lecturii. Dar nici măcar aceasta nu i se hărăzeşte acum. S'ar simţi foarte fericit dacă i s'ar permite să-şi aleagă ca domiciliu o regiune plăcută unde să-şi poată petrece restul vieţii în linişte şi ocupat numai cu rugăciunea şi cu cărţile. După această permisiune ar ierta toate defăimările şi nedreptăţile cu cari a fost persecutat.

[Urmează raportul despre scrisoarea primului ministru al Rusiei, prin care arată că toţi locuitorii principatelor devin cetăţeni ai Rusiei, dacă nu le părăsesc în decurs de 6 luni etc. apoi]

Resoluţia.

Cu privire la fostul arhiepiscop al Ţării Româneşti veţi primi deciziunea Mea iar celalt conţinut al raportului îl iau la cunoştinţă.

7 Iulie 1810. ss. Francisc.

III.

Propunerea principelui Metternich, din 12 Iunie 1810, cu privire la planurile comunicate lui, ca fostul arhiepiscop din Bucureşti Dositei să fie câştigat în interesul Austriei şi ca episcopului greco-catolic din Ardeal, Papp (Bob) să i se dea mandatul, să înduplece (bewegen) pe Românii de religia grecească să primească pe cea catolică după ritul grecesc unit. [K. A. 1458—1810].

După părerea principelui Metternich nu încape îndoială că în cazul că Maiestatea Voastră aţi binevoi a-i acorda arhiepiscopului Dositei o distincţie s'ar realiza un folos esenţial, deoarece el cu toate că Ruşii l-au destituit din postul său, tot e privit încă de mare parte a coreligionarilor săi de căpetenia de drept a bisericii din Ţara Românească şi influenţa sa poate fi în multe privinţe avantajoasă pentru Austria. Sensaţionalul unei astfel de dinstincţii ar fi micşorat după părerea principelui prin împrejurarea că acest arhiepiscop în absenţa din rândul trecut a agenţiei imperiale-regale din Bucureşti s'a întrepus în mai multe ocaziuni, precum este cunoscut, cu zel călduros pentru supuşii austrieci din Ţara Românească, prin urmare are drept la un semn al satisfacţiunii Maiestăţii Voastre. Face însă observaţiunea, că în planurile amintite se spune, că arhiepiscopul Dositei se află într'un sat în Ardeal iar după alte ştiri obţinute de guvern [Staatskanzelley] l-ar fi dus Ruşii în mănăstirea moldoveană Dobrovăţ, situată la depărtare de patru ceasuri de Iaşi. S'ar găsi mijloace pentru a-i transmite şi la Dobrovăţ ceeace-i va fi destinat Maiestatea Voastră. Dovada publică a satisfacţiunii Maiestăţii Voastre faţă de acest om i-ar fi însă, în starea de spirit ce domneşte de prezent în Ţara Românească, guvernului [dem Kabinette] din Petersburg aşa de neplăcută, încât principele Metternich nu poate sfătui să dea acea dovadă, decât dupăce se va fi luat deci-

ziunea de a manifesta oficial împotriva usurpării ruseşti. Acea dovadă i-ar putea deveni chiar păgubitoare Arhiepiscopului, dacă se află în Dobrovăţ; ar putea avea urmarea ca Ruşii să-l strâmtoriască şi mai mult. In aceste împrejurări i s'ar putea aduce la cunoştinţă fără mult înconjur sentimentele graţioase ce nutriţi Maiestatea Voastră pentru dânsul prin episcopul Papp [Bob] sau prin alt om de încredere, cu adaosul, că dovada acestor sentimente numai din consideraţie faţă de situaţia prezentă se amână. Il ţine lumea de foarte bogat şi mai ales bani gata [Barschaft] trebue să aibă foarte mulţi, aşa încât de ajutor bănesc n'are nevoie.

In ce priveşte încercarea de a aduce [zuzuführen] pe Românii ortodocşi ai Transilvaniei la ritul greco-catolic, se exprimă astfel principele Metternich: Momentul de faţă, când acest mare principat e încunjurat din trei laturi de armate ruseşti, ar fi cel mai nefavorabil pentru această încercare. Comunicarea Românilor cu aceste armate şi cu preoţimea ce le însoţeşte nu se poate împiedeca şi e cunoscut că Românii ţin orbeşte la ritul lor şi la protectorul suprem al aceluia. Nu trebue, totuşi, să se piardă nici un minut pentru a pregăti în linişte un lucru aşa de dorit şi la aceasta pregătire ar putea contribui cel mai mult episcopul foarte preţios [sehr schätzbare] Papp [Bob] şi preoţi isteţi şi alţi învăţători ai poporului cari au leafă şi sunt conduşi de el, dacă aceşti din urmă ar fi puşi să conlucreze la realizarea acestui scop fără a-i bănui.

Votul ministrului de cabinet.

Prima idee a proponentului s'a întemeiat pe presupunerea, evident falsă, că arhiepiscopul destituit de Ruşi al Ţării Româneşti s'a refugiat în Ardeal şi trăieşte acolo într'un sat. Arhiepiscopul Dositei Filiti se află, precum ştim din scrisoarea sa proprie către agenţia din Bucureşti [Pr. 1443—1810] într'o

mănăstire lăturalnică românească. Ori de s'ar putea face ceva pentru el şi ce anume, despre aceasta a prezentat cancelaria de stat deja o propunere specială, care va fi în curând luată în deliberare şi va ajunge în preaînaltele mâini însoţită de votul meu lipsit de orice pretenţie. Că proiectul anonim e inexecutabil, şi nemeditat reiese din conţinutul său, odată ce proiectantul vrea să se slujească de episcopul Papp [Bob] pentru executarea lui, fără a şti sau a-şi da seama, că tocmai între uniţi şi ortodocşi domneşte cea mai mare neîncredere şi antipatie.

Tot aşa de evidentă e inoportunitatea celui de al doilea proiect în momentul de faţă şi prima urmare a unui astfel de proselitism [Proselytenmacherey] ar fi de bună seamă aceea, că stăpânirea şi-ar înstrăina dintr'odată spiritele tuturor locuitorilor, atât de numeroşi, ortodocşi ai săi şi ar aduce cu sine tocmai ceeace îi este mai nefavorabil, anume nemulţumirea tuturor ortodocşilor şi alipirea lor puternică la Rusia.

De aceea ţin eu chiar şi propunerea cancelariei de stat ca episcopul Papp [Bob] să fie îndrumat să pregătiască răspândirea unirii încercate încă pe timpul Mariei Tereziei cu tot atât de mult vuiet [Aufwande] de foarte păgubitoare, inconsecventă şi în opoziţie cu spiritul timpului.

Resoluţia.

De ideile proponentului să nu se facă nici un uz. Decizia mea cu privire la arhiepiscopul Dositei Filiti, care precum se ştie nu se află în Ardeal, ci într'o mănăstire lăturalnică [abgelegenen] românească [1] o veţi primi pe o altă propunere, privitoare tot la el.

12 Iulie 1810. ss. Francisc.

---

[1] Că Dositei se afla, cu toată desminţirea, poate interesată, a curţii, în Ardeal: reiese din actul următor.

IV.

Propunerea Camerei Generale a Curții, din 14 Dec. 1829, ca legatele testate de fostul arhiepiscop al Țării Românești, Dositei Filiti, mort la Brașov, să fie expediate în Țara Românească fără taxă de transport. St. R. 7106—1829.

Fostul arhiepiscop al Țării Românești, Dositei Filiti, mort în Brașov la 26 Dec. 1826 a lăsat în urma sa, pe lângă alte efecte, bani în numerar 37.004 lei turcești și 17.192 florini. Acești bani i-a lăsat prin testament parte pentru scopuri de binefacere în Transilvania și în Grecia, patria sa, parte rudelor sale, născuți Greci și ei, dar locuind cu familiile lor cu tot în Țara Românească.

Camera aulică generală și cancelaria ardeleană au recunoscut, că fiscul orașului Brașov nu poate avea asupra acelor moșteniri nici o pretenție deoarece arhiepiscopul în chestie, deși a petrecut vreme îndelungată [längern] în Brașov, totuși n'a fost nicicând încetățenit acolo ci a fost considerat totdeauna, până la moartea sa, ca supus turcesc. In acest caz în virtutea reciprocității nu se reține nici lăsământul, nici vre-o taxă de export pentru el când el va fi transportat în vre-o provincie turcească, *afară de Țara Românească.*

In privința Țării Românești trebue să fie observată, după expresiunea divanului românesc din anul 1797 deasemenea reciprocitatea și dat fiind, că după relațiunea agentului imperial și regal din Țara Românească din 4 Iulie 1829 Țara Românească permite exportul legatelor destinate Austriei fără a lua vre-o taxă... [Urmează voturile în acest sens ale autorităților, considerând ordinul din 1806 [1463—1803] ca să se ia taxă de export de 2%, drept ordin provizor și special, abrogat prin usul ulterior].

Resoluţia imperială.

Aprob ca lăsământul fostului arhiepiscop al Ţării Româneşti, Dositei Filiti, mort la Braşov să fie exportat în Ţara Românească scutit de taxă, cu condiţia ca executorii Testamentului înainte de toate să verifice şi să ducă la destinaţie sumele testate de el pentru scopuri de binefacere în Transilvaaia.

Viena, la 14 Ianuarie 1830. ss. Ludovic.

Comunicate de Dr. ŞTEFAN LUPŞA,
profesor la Academia Teologică
din Oradea.

IUBIREA.

Iubire, cuvânt rostit peste tot, în viața noastră religioasă și în viața social-familiară. Cuvânt rostit de Fiul-Omului întrebat fiind care este legea cea mai mare; gângăvit de copilul strâns la pieptul de mamă; șoptit de adolescentul plin de speranțe; imprimat cu litere groase pe pagini de romane și poeme; declamat cu patos pe scene de teatru, și filmat pe pânze de cinematograf. Cuvânt, ce pare a însemna lumina vieții noastre în cercul căreia suntem prinși ca fluturii ce dau târcoale în serile de vară în jurul unei lămpi a cărei lumină i-a atras și de vraja căreia nu mai pot scăpa.

Cuvântul e icoana unui sentiment, fenomen, act, lucru, adecă a unei realități concrete sau abstracte. Adesea noi cunoaștem imaginea lucrurilor, cuvântul, fără să știm realitatea ce se ascunde în dosul acelui simbol. Care este realitatea ce acopere cuvântul: iubire, dragoste? Ce este iubirea și care e noțiunea ei?

Intrebat-am pe mama neadormită, aplecată în miez de noapte peste leagăn și mi-a zis: iubirea e un suflu ce-mi fură somnul de pe ochi, încălzește al meu sân, înarmează al meu braț, oțelește ale mele mâni din zori de zi și până în zori, și în leoaică mă preschimbă când viața copilului meu e în joc.

Intrebat-am pe un tânăr cu puteri de semi-zeu, și mi-a zis: iubirea e o forță venită nu știu cum din adâncul ființei mele ce mă face să-mi creez un idol, căreia viața să-i închin și jertfe să-i aduc: e o tainică putere ce te face să visezi și-ți arată totul

în lumina primăverii, acoperind tot ce-i rău şi tot ce-i bine.

Intrebat-am pe o păreche îmbătrânită ce-şi aşteaptă ceasul despărţirei implorând zilnic a lui zăbovire, şi mi-a zis: iubirea e legătura sfântă ce a făcut din doi unul; e zidul ce ne-a apărat de duşmani; e pavăza sufletului şi trupului, străjerul cel mai fidel al căminului şi izvorul fericirii în această viaţă vremelnică.

Intrebat-am pe martirul şi eroul ce-şi varsă sângele pentru lege şi ţară, şi mi-a zis: iubirea e poruncă venită din sferele cereşti prin gura preotului şi regelui meu, poruncă ce-mi zice să-mi apăr ţara cu ale ei izvoare şi dumbrăvi, cu lanurile ei de grâu şi câmpurile de mătasă, să-mi apăr sufletul, ce moarte n'are, de a-l pângărì cu credinţe deşarte. E un dor fierbinte de a săruta încă odată pământul ţării şi de-a intra cu o clipă mai iute îmbrăcat în haina albă a inocenţei la sânul Tatălui ceresc.

Intrebat-am pe sihastrul izolat de lume şi mi-a zis: iubirea e o sete arzătoare după Dumnezeu, ce nu se poate potolì decât prin renunţarea la tot ceeace lumea ne oferă, prin anihilarea eului nostru, dându-ne jertfe bine primite Creatorului. A iubi înseamnă a-ţi lua crucea şi a urma pe Fiul-Omului suindu-te pe Golgota împreună cu El, pentru a te răstigni.

Intrebat-am sf. Scriptură ce vrea să însemne acest cuvânt ce trece ca un fir de aur dela un capăt până la celalalt al ei; Intrebat-am în sfârşit pe autorul ei, pe dumnezeescul Isus să-mi spună ce înseamnează a iubi. Al lor răspuns îl dau în celece urmează. Departe de mine gândul de a o încătuşa în marginile strâmte ale unei definiţii! Nu se poate defini; orice formulă rămâne neînţeleasă de către celce n'a fost cuprins măcar o clipă de a ei vrajă. Vreau totuşi prin cuvinte să limpezesc a ei noţiune.

Iubirea e un sentiment ce izbucneşte din inima noastră, ne mână spre obiecte străine, nelăsându-ne

odihnă până ce le posedăm, ne constrânge să punem la contribuţii tot ce avem mai scump şi să ne împărtăşim de durerile altora, un fluviu prin care se revarsă din noi nevoia de a ne transmite, cheltui, şi da unor obiecte. E o aspiraţie vecinică spre frumos, şi perfect. Arta, literatura, ştiinţa sunt fiicele ei; ea imboldeşte pe savant să scruteze împărăţiile necunoscutului fără să simtă oboseală, precum tot ea întăreşte braţul salahorului în truda lui monotonă şi neînsemnată.

Din iubire s'a creat omul şi prin iubire el poate să creeze numai! Dacă vreodată ea s'ar stinge din inima omului, lumea s'ar reîntoarce la barbaria primitivă. Veche este ea ca lumina, dar când o simţi în inimă e tânără ca şi aurora dimineţii. La început a fost iubirea; ea a dat fericirea raiului de odinioară; căderea în păcat a primei perechi este renegarea iubirei şi încolţirea urei în sufletul omenesc; luarea coastei lui Adam pentru a crea pe Eva este mărturia concretă, şi crima lui Cain e fructul şi dovada cea dintâi că ura s'a încuibat în om.

Forţa aceasta ce se află în firea noastră, legea aceasta ce guverna raiul pierdut, a venit Isus să o canalizeze şi fortifice, îndreptându-o spre Dumnezeu, Binele şi Frumosul absolut, pentru a lega pe om cu om şi pe om cu Dumnezeu. A fost ea şi înainte de venirea lui Isus în lume, există ea la popoarele şi oamenii ce nu cunosc încă a Lui misiune; Isus n'a adus-o din cer, ea era în sufletele oamenilor, precum şi azi germenul ei stă ascuns în inima fiecărui individ.

Asemăna-voi însă iubirea cu un pom sălbatec plantat în scoarţa pământului, bogat în cregi şi ramuri cu fructul însă acru şi amar. Un grădinar venit din alte ţări îi altoeşte o creangă cu o ramură adusă din acele ţări, şi ea rodeşte fructe gustoase, dulci şi de viaţă dătătoare. Această creangă e iubirea creştină, altoită în pomul sălbatec al iubirei! Fructele ei sunt: iertarea, pacea între oameni, pacea între popoare; răbdarea, sacrificiul, sfinţenia

şi fericirea vieţii. Ea e chemată să adune toată puterea pomului sălbatec, crescând şi prefăcându-se în trunchiul unic în care să-şi trimită tot sucul rădăcinele sălbatice, trasformându-l şi pecetluindu-l cu sigilul nobleţei. Crengile sălbatice, menite să dispară — căci fructul lor e amar — reprezintă iubirea lumească sub diferitele ei aspecte. Şi precum adesea pe trunchiul celui mai nobil pom cresc paraziţii, ca vâscul, tot aşa şi pe trunchiul iubirei crescut-au paraziţii ce-i seacă seva, o usucă, şi-i fură viaţa.

Erotismul descris în romane, cântat pe scene de teatru, trăit pe străzile oraşelor, în duhoarea rendez-vous-urilor ne este dat sub firma iubirei, a sentimentului celui mai nobil, mai delicat şi sfânt. O! iubire câte crime se săvârşesc în numele tău şi câte minciuni se acopăr sub al tău sfânt nume! Iubirea ce se manifestează în ferbinţeala poftei, împinge pe om la actele cărnei, îl preschimbă în fiară, alungându-i toată ruşinea, conştiinţa, şi îndemnându-l la crime în contra moravurilor şi a vieţii, nu este iubire şi nu va fi nici când; ea e vâscul ce omoară trunchiul pomului, e profanarea şi negarea însaşi a iubirei. Confundarea acestei energii spirituale, capabilă de toate renunţările şi sacrificiile, legătura sufletelor, parfumul celor mai sfinte bucurii din viaţă, darul cerului făcut pământului, — cu o frenezie a corpului este un sacrilegiu.

Vreţi intuiţia iubirei adevărate: Priviţi pe Isus Hristos pironit pe cruce! El e iubirea întrupată, viaţa Lui pământească e o radiare şi aplicare, iar Golgota urmarea firească a iubirei; căci a-şi da viaţa pentru prieteni şi omenirea întreagă, înseamnă a iubi. Evanghelia nu-i decât poemul iubirei, al iubirei ce „toate le iartă, toate le crede, toate le nădăjdueşte, toate le rabdă", ea e cântecul dragostei ce niciodată nu va conteni, chiar de „vor înceta prorociile şi vor amuţi limbile şi ştiinţa va peri", — cum zice sf. Ap. Pavel. Ea ne învaţă că iubirea este o sentinelă, pe care nici o osteneală nu o obo-

seşte, nici o legătură nu o strânge, nici o frică nu o tulbură, ci ca o văpaie vie, ca o făclie aprinsă, se înalţă spre cer şi-şi deschide trecere sigură prin toate împotrivirile. [Urmarea lui Hristos]. Iubirea este porunca nouă, legea raiului restabilit, poruncă ce zice: să iubeşti pe Domnul Dumnezeul tău din toată inima ta: adecă să-ţi sacrifici inima cu înclinările spre lume, pentruca sentimentul faţă de divinitate, de absolut, să o umplă pe deplin: să-L iubeşti din tot sufletul tău, adecă să-i subordonezi Lui totul, sacrificându-i ce ai mai scump, sufletul; întreaga noastră viaţă să nu fie decât un prinos de laudă depus la picioarele Lui: să-L iubeşti din tot cugetul tău, adecă să-ţi abandonezi toate ideile, concepţiile, ipotezele şi teoriile cu care raţiunea se distrage, — când al lui nume e pomenit; iar pe aproapele să-l iubeşti ca pe tine însuţi, adecă, precum întinzi mâna pentru a lua bucăţica de pâine şi o duci la gură, precum alergi din zori de zi şi până în noapte mânat de nevoile persoanei tale, tot aşa întinde mâna şi pentru a duce bucăţica de pâine la gura fratelui şi aleargă mânat şi de ale lui nevoi.

Dragostea e criteriul de judecată creştină: suntem creştini în măsura în care arde în inima noastră această flacără şi am îndreptat-o spre Dumnezeu şi spre om pentru a ne uni şi contopi cu ei. „Din aceasta vor cunoaşte toţi că-mi sunteţi învăţăcei, de veţi avea dragoste între voi“ [Ioan 13, 34].

„Să iubim unii pe alţii ca într'un gând să mărturisim“, repetăm împreună cu preotul la fiecare sf. Liturghie, înainte de a rosti simbolul credinţei; pentru a ne uni în credinţă, concepţie şi idei să ne unim mai întâi în inimă, pentru a putea mărturisi într'un gând, ca şi cum am fi unul singur, avem lipsă să fim legaţi cu legătura sfântă a iubirei.

Un lucru lipseşte lumei de azi, şi în special nouă Românilor: iubirea creştină din inimi şi în special din inimile celorce sunt chemaţi să o verse cu abundenţă asupra mulţimei. Dragostea este unica cheie a vindecării vieţii sociale, a rezolvării problemelor

ce ne chinue, a înlăturării mizeriei în care înotăm cu toţii, ea singură poate să aducă mai multă fericire pe acest pământ binecuvântat de Dumnezeu, sălaşul nostru. O, Doamne, dacă această mlădiţă crescută din inima fiecărui Român n'ar rămâne în starea sălbatecă, ci s'ar altoi cu mugurul nobil adus de Hristos, dacă acest fluviu de aur, ce câte odată se umflă inundându-ne întreaga fiinţă, l-am face să curgă vecinic legându-l de izvorul lui primordial, de Dumnezeu, atunci durerile multe ce bântue neamul, rănile ce sângerează mereu pe corpul lui istovindu-l, ar dispare ca întunericul din faţa soarelui. La ce ne-ar folosi, de-am grăi cu toţii în limbi omeneşti şi îngereşti, iar dragoste n'am avea? Am fi ca arama sunătoare şi chimvalul răsunător. De am avea darul prorociei şi de am şti toate tainele, şi de am avea toată ştiinţa şi credinţa cât să mutăm munţii, iar dragoste n'am avea, nimic nu suntem — zice sf. Ap. Pavel.

Dragostea e combustibilul din care se alimentează fericirea pământească, e fermentul ce transformă societatea omenească apropiindu-o încetul cu încetul de starea visată de utopişti, întrezărită de profeţi şi sfinţi, de împărăţia lui Dumnezeu. „Poruncă nouă dau vouă, să vă iubiţi unul pe altul." Indeplinind noi această poruncă, dragostea lui Dumnezeu Tatăl va fi cu noi, cu toţi.

TRAIAN BACIU,
licenţiat în teologie şi drept.

MIŞCAREA LITERARĂ.

CĂRŢI.

DIE STIFTE DER TSCHANADER DIÖZESE IM MITTELALTER, de *Dr. theol. et phil. Koloman Juhász*, preot rom.-cat. în Sân-Petru-Mare (Banat). Fasc. 8—9 din seria de studii „Deutschtum und Ausland.“ Münster in Westfalen. VIII+333 pag. Cu un indice bogat; cu 28 planşe şi cu o hartă. Fără arătarea preţului.

Am plăcerea de a remarca această lucrare a unui tinăr şi erudit preot rom.-catolic, apreciat elogios, pentru stăruitoarea şi critica sa operă istorică, în cercurile ştiinţifice germane, fără deosebire de coloritul confesional.

Lucrarea sa tratează despre vechile mănăstiri din cuprinsul Banatului, în parte şi la nord de gurile Murăşului, din răstimpul veacurilor IX—X şi următoare. Prin urmare, în lucrarea sa are un contact remarcabil şi cu tradiţiile şi instituţiile religioase-orientale ale vremii de atunci, cu privire la cari ne face o mărturisire de preţ (pag. 22), că pe aceea vreme, pe lângă mănăstirea orientală dela Cenad, mai existau alte multe mănăstiri orientale, în mai multe localităţi dealungul Murăşului. Autorul se şi opreşte la câte una din ele, tratând despre cele 25 de mănăstiri şi prepozituri seculare din evul mediu, cari, din laturea existenţei lor catolice, fac obiectul lucrării sale.

Pe autor, fireşte, îl pasionează această laturc a acelor instituţii, cari făceau parte în evul mediu din aşezămintele din cuprinsul diecezei de Cenad, recte Timişoara. Amintim aci, întâi, pe cele trei: dela Szöregh, Cenad şi Oroszlános, cărora li se recunoaşte şi un trecut oriental, până a se fi latinizat şi dispărut. Se mai aminteşte şi de mănăstirile ortodoxe de azi: H.-Bodrog (românească) şi Bezdin (sârbească), la a căror temelie ar fi stat mănăstiri catolice. In acest caz ele ar fi cuceriri ortodoxe, posterioare. Dar nu ne pasionează, de astădată, chestiunea de controversă istorică: dacă nu cumva, adecă, în aceste ca şi în alte puncte de aşezări eclesiastice, ar fi mai vechiu Orientalismul, decât Apusenismul bisericesc, întrodus prin influinţa regelui Stefan I, dela 1000 încoace.

In clipa de faţă, când simt o plăcere şi-o datorie morală de a remarca apariţia acestei lucrări preţioase, trebue s'o spun că Părintele Coloman Iuhász a lucrat cu aparat critic foarte temeinic şi cu o vastă informaţie istorică — întemeiată pe cronici şi documente, deci a utilizat material istoric de mâna întâi, precum şi aproape toate lucrările istorice, maghiare şi germane, cari privesc chestiunea tratată. Prin acest fel de a fi al lucrării, s'au înlesnit esenţial orientarea în materie şi munca de studiu a istoricului *ortodox*, care va profita mult de pe urma muncei autorului.

Episcopia rom.-cat. din Timişoara are titlu de a se mândri cu această cărturărească lumină a unuia din preoţii săi dela sate.

E lumina, care impune respect — pe deasupra diferenţelor dogmatice — în deosebire de afirmările de alt caracter, ale altui fel de catolici, cari nu pot cuceri în aceeaşi măsură sufletul nostru.

Dr. GH. CIUHANDU.

Dr. Edmund Jehle: KATECHEZEN FÜR DIE OBERSTUFE nach dem deutschen Einheitskatechizmus. Drei Teile 8° Freiburg i. Br. Herder. 1. Glaubenslehre 4 M; 2. Sittenlehre 5·50 M; 3. Gnadenlehre 5·50 M.

Scopul oricărui învăţământ — cu atât mai mult al celui religios — trebuia să fie educaţia, zidirea caracterelor solide.

Autorul seriei de manuale catehetice de mai sus (Cateheze dogmatice, morale şi haritologice) n'a pierdut din vedere nici odată acest ideal al învăţământului. Manualele se disting prin limpezimea şi vioiciunea expunerii şi prin plasticitatea stilului. Sunt puse la contribuţie toate mijloacele în stare să trezească interesul şi activitatea spirituală a catehumenului. Textele biblice şi liturgice sunt des întrebuinţate. Tot aşa istorioarele din viaţa religioasă sau morală. Fireşte, manualele fiind catolice, credincioşii de altă confesiune le-ar putea folosi numai cu anumite rezerve.

N. C.

CARTEA MISIONARULUI. Indreptar cultural, întocmit de *Gh. D. Mugur* şi *V. Voiculescu.* Editura: Scrisul Românesc, Craiova, 1930. Pagini 527. Preţul 100 Lei.

S'a spus cu drept cuvânt că popoarele dispar de pe arena istoriei, când le mor idealele. De aceea trebue mereu înnoite, împrospătate şi întinerite, sau, dacă este nevoie, create şi botezate: idealele. — Românii, prin pacea urmată răsboiului lumii şi-au realizat una din marile lor aspiraţii seculare: idealul unităţii naţionale şi teritoriale. Rămâne, ca în epoca ce se succede cataclismului mondial, să reia cu stăruinţă şi să desăvârşească cu puteri unite un alt semn al orizontului vieţii sale istorice, căruia i s'a zis: idealul culturii. Idealul unirii pentru trecut, idealul

culturii pentru prezent şi viitor, ca să fecundeze şi să perfecţioneze pe cei înfăptuit.

Deplin conştient de această superioară menire, neamul românesc prin reprezentanţii săi legitimi şi spirituali, a făcut din problema culturii o problemă de stat, înscrisă în ordinea de zi, în fruntea problemelor vitale şi naţionale. Alegându-şi la cârma mişcării un stat major de bărbaţi aleşi, închinaţi culturii şi răspândirii ei în rândurile poporului de jos, — sfielnic şi răsleţ acţiunea apare la orizont, sub imaginea unui clar şi bucurător răsărit. Ca un primăvăratec fruct al acestei tinere năzuinţi spre lumină, este a se considera şi cartea, al cărei cuprins şi folos, ne-am luat plăcuta sarcină de a-l sublinia şi accentua în aceste rânduri.

Pe cum arată şi prefaţa, „*Cartea Misionarului* e o carte de aţâţare la lucru", cu „sugestii pentru o agitaţie către cultură". Ea „călăuzeşte pe învăţători şi preoţi, pe agronomi şi pe alţi cărturari ai satelor şi ai periferiilor de târg în activitatea lor de dincolo de clasă şi de profesie". Este oglinda realităţilor săteşti şi icoana clară a programului pe care misionarul, ca sol al culturii religioase, morale, intelectuale, artistice, sanitare şi economice, trebue să-l înfăptuiască în lucrarea lui de luminare şi ridicare a massei populare.

In prima parte a îndreptarului, autorii schiţează în mici capitolaşe personalitatea unui adevărat *misionar* cultural, pe cum şi problema falsei culturi, care-i „otravă", faţă de *cultura* adevărată şi naţională. Ca „expresie integrală a sufletului poporului", cultura noastră trebue bazată pe concepţia de viaţă ortodoxă, care o fecundează. Mai departe, cultura trebue deosebită de instrucţie „care e a minţii". „Cultura e a sufletului".

In partea a doua vine la rând problema *Căminului Cultural,* — care are de scop să continue şi să completeze opera strict şcolară şi bisericească. „Precum e nevoie de o tehnică industrială pentru a pune în valoare bogăţiile pământului, tot astfel e nevoie de o tehnică culturală, pentru a valorifica zăcămintele de preţ ale sufletului popular". Acest rol revine Căminului Cultural. Cum se întemeiază şi se munceşte într'un cămin, cuprinsul lui (biblioteca, muzeul, depozitul de desfacere a cărţilor, mica farmacie, baia, biroul de asistenţă (generală) — sunt mai puţin îndrumări de organizaţie tehnică şi mai mult schintei cari aprind dorul de a le înfiinţa, — cum de altfel e toată „Cartea Misionarului".

Căminul „casa satului" îşi va începe activitatea prin sondarea nevoilor sociale cu privire la curăţenia ţăranului, la lucrul pământului şi la gospodăria casei, — şi va continua prin o intensă şi stăruitoare muncă: în Cămin, în casele oamenilor, în şezători, în serbări naţionale şi culturale (teatru, cinematograf, expoziţii). Afară de aceasta, Căminul va provoca şi alte înfăp-

tuiri folositoare cu caracter cultural, social, economic, sanitar şi edilitar.

După câteva schiţe-model de *programe* de şezători şi serbări, autorii relevă *problema cărţii*, în legătură cu criza culturală, desvoltarea gustului de citit la copii, Evanghelia („cu care trebue să înceapă cultura oricărui popor creştin") desfacerea şi propaganda cărţii, „ziua cărţii" şi în fine cartea ca mijloc de cultură.

In alt capitol îndreptarul se ocupă cu muzica şi cu corurile, cu cântecele şi jocurile populare, apoi mai departe cu cinematograful şi radiofonia, cu educaţia fizică, cu rolul sanitar al învăţătorului în şcoală (boalele molipsitoare şi sociale). Căminul va avea şi o mică farmacie, cu o colecţie de medicamente, înşirate dela pag. 239—257, cari pot fi desfăcute în cămin. Tot capitole speciale.

Misionarul va avea şi un rol economic în sat, dând îndrumări practice cu privire la plantaţii, irigaţii şi cooperaţii.

Altă problemă capitală pentru misionar va fi redactarea unei monografii a comunei: situaţia fizică şi mediul încunjurător, populaţia şi traiul, igiena şi asistenţa publică, starea economică, culturală şi istoricul comunei.

In sfârşit un capitol important mai cuprinde cartea cu privire la muzee şi folklor, cu un foarte bogat şi extrem de interesant *chestionar folkloristic* 1. din lumea fizică, 2. din lumea închipuirii şi 3. cu privire la omul fizic, intelectual, sufletesc şi social (pg. 351—435).

In ultimul capitol al cărţii avem multe, preţioase şi variate informaţiuni cu privire la misiunile culturale, Direcţia Educaţiei Poporului şi programul ei, subiecte pentru conferinţe, instituţiile culturale ale ţării, muzee, edituri şi librării mari, reviste, ziare şi cataloage de cărţi pe biblioteci pentru misionari, pentru copii şi pentru popor. Apoi, cataloage de cărţi literare, istorice, religioase, pedagogice, ştiinţifice, muzicale, — hărţi, tablouri, şi reclame cu privire la cărţi şi reviste de valoare, etc. Afară de tablouri şi diagramele din interior, cartea mai conţine în plus la sfârşitul capitolelor şi pe fiecare pagină — jos — *aforisme* dintre cele mai frumoase, culese din înţelepciunea gânditorilor celebrii, cu rol de stâlpi şi experienţe condensate, pe cari se bazează teoria concepţiilor, gândurilor şi îndrumărilor pe cari le cuprinde „Cartea Misionarului".

Competenţa şi prestigiul autorilor profund pătrunşi de duhul pământului, — eleganţa, frumuseţea şi vioiciunea stilului, — actualitatea problemelor încălzite şi aruncate în vâltoarea vremii, — mireasma ideilor crescute în atmosfera de viaţă şi în spiritul tradiţiei noastre naţionale, — atenţiunea deosebită de care se bucură şcoala, biserica şi slujitorii ei în acest vast şi întins cadru de muncă, pe cum şi forma desăvârşită a cărţii — ne

îndreptăţesc să afirmăm, că din toate punctele de vedere avem, în mână un adevărat şi clasic de bun îndreptar cultural. Vademecum, care alăturea de alte lucrări de acest fel apărute în ultimul timp, cum sunt de pildă: „In slujba misionarismului ortodox", de P. S. Episcop *Grigorie al Aradului*, „Confesiuni şi secte" de P. S. *Grigorie*, arhiereu-vicar al mitropoliei Moldovei, şi „Memoriile unui duhovnic" ale protopopului *Vasile Gan* ne oferă aspectul real şi tabloul făptuirilor viitoare, împreună cu tot materialul de lucru şi cu toate informaţiunile de lipsă în slujba misionară. Un lucru ne mai trebue: focul inimei aprinse de dragostea muncii stăruitoare.

Preoţimea ortodoxă, care-i aşezată la loc de cinste în cartea *d. Gh. D. Mugur şi V. Voiculescu*, nu va reuşi să-şi ridice simţitor prestigiul, nici să-şi „revendice conducerea spiritualà a neamului" nostru, fără a-şi coordona şi armoniza activitatea ei pastorală şi misionară, cu problemele pe cari le pune şi cărora le caută agenţi făptuitori „Cartea Misionarului". Căminul Cultural o chiamă, îi oferă o largă ospitalitate şi o importantă contribuţie de eforturi, priceperi şi devotament. Răspunsul ei efectiv şi ca număr şi ca prestaţie, va fi pentru ea o chestiune de viaţă, un punct de onoare în programul culturii naţionale şi mai ales, un prilej de a se consolida în conştiinţa şi istoria culturală a neamului românesc.

Pr. ILARION V. FELEA.

Dr. Nicodim Milaş: CANOANELE BISERICII ORTODOXE INSOŢITE DE COMENTARII. Vol. I. Partea I. (Introducere, Nomocanonul în XIV titluri şi Canoanele apostolice). Traducere făcută de *Uroş Kovincici*, protoiereul ort. sârbesc al Aradului şi *Dr. Nicolae Popovici*, profesor la Academia teologică din Arad. Pag. VIII + 320. Tiparul Tipografiei diecezane din Arad. Preţul 160 Lei.

Este adânc simţită trebuinţa de a avea o bună traducere a canoanelor şi o interpretare a lor, care să stea la nivelul ştiinţei teologice de azi. Traducătorii prin cartea prezentă au început să ne pună la îndemână opera celebrului canonist N. Milaş, care până astăzi nu a fost întrecută de altcineva. In introducerea foarte extinsă a cărţii se tratează despre isvoarele canonice şi despre colecţiunile canoanelor, cari au caracter oficial în diferitele Biserici ortodoxe, între altele în mod amănunţit şi despre Pravila cea mare a noastră şi despre Pidalion. Urmează partea canonică a Nomocanonului în 14 titluri şi apoi ni se dă textul complect al canoanelor apostolice traduse într'o limbă frumoasă, modernă. La fiecare canon sunt arătate canoanele paralele şi apoi urmează comentariile amănunţite ale lui Milaş, cari lămuresc chestiunile din toate punctele de vedere, referindu-se atât la literatura teologică răsăriteană cât şi la cea apuseană.

Opera aceasta a lui Milaş tradusă în limba românească va fi de cel mai mare folos practic şi teoretic pentru clerul nostru şi pentru toţi ceice doresc să cunoască adevărata concepţie creştină ortodoxă. Se poate comanda la Librăria Diecezană din Arad şi la alte librării din ţară.

Prof. Dr. I. Mateiu, O INSTITUŢIE DE EDUCAŢIE ORTODOXĂ. Internatul teologic din Bucureşti. I, 1927—1930. Bucureşti 1930. Pag. 40. Lei 60.

De obiceiu anuarele instituţiilor nu oferă o lectură dintre cele mai ispititoare. Pentru care pricină nici nu le citesc în cele mai multe cazuri decât amatorii de regulamente, statistici sau tablouri nominale.

Anuarul Internatului teologic din Bucureşti, publicat în escelente condiţii redacţionale şi tehnice de harnicul şi iscusitul lui director Dr. I. Mateiu n'are nimic din rigiditatea tipiconalelor dări de seamă despre gospodărirea instituţiilor similare. Ci este o carte, care pe lângă datele necesare orientării asupra felului în care se gospodăreşte înţelept un internat teologic oferă cititorului un bogat şi select material de reconfortantă şi selectă lectură creştinească. E o oglindă mai ales a vieţii sufleteşti a tinerilor catehumeni, cari au privilegiul să petreacă câţiva ani în instituţia ai cărei conducători înţeleg să le dea nu numai bune condiţii materiale de studiu pregătitor pentru preoţie, ci şi — mai ales — atmosfera potrivită pentru o viaţă spirituală superioară, cu postulatul final: convertirea adâncită.

Fireşte o asemenea atmosferă nu se poate creia decât prin colaborarea tuturora. E tocmai faptul fericit ce se oglindeşte şi în cuprinsul Anuarului despre care vorbim. Căci la alcătuirea lui şi-au dat contribuţia laudabilă şi conducătorii internatului şi studenţii. Ba şi oameni ai bisericii, cari neavând slujbe oficiale în internatul teologic, înţeleg totuşi să-şi dea concursul lor la buna gospodărire duhovnicească a acestui aşezământ.

Iată numele colaboratorilor: Dr. I. Mateiu, director, Pr. Dr. I. Felea, subdirector, Prof. N. N. Popescu, Pr. P. Partenie, Pr. Gr. Costea, Pr. T. Chiricuţă, Pr. A. Constantinescu, Pr. D. Ionescu şi studenţii N. Grossu, I. N. Stancu, I. M. Popescu, D. Cinciu, Gh. N. Pruteanu, E. M. Ionescu, I. V. Georgescu, A. St. Bazilescu, N. Georgescu, A. Radu şi Gh. Cioran.

Prin publicarea Anuarului său directorul internatului teologic din Bucureşti a dat un bun răspuns cârtitorilor împotriva D-sale şi o probă, că e la locul său acolo unde a fost pus de cârmuirea bisericească. N. C.

*

REVISTE.

ZEITSCHRIFT FÜR DIE ALTTESTAMENTLICHE WISSENSCHAFT UND DIE KUNDE DES NACHBIBLISCHEN JUDENTUMS. 1930, Heft 1.

Sunt aproape 50 de ani de când revista de specialitatea Vechiului Testament urmăreşte şi rezolvă cu un viu interes ştiinţific cele mai dificile probleme ce se pun în cadrul preocupărilor biblice. Condusă de harnicul profesor Hempel, ea are întotdeauna material bogat şi interesant. Numărul 1 din anul de faţă conţine ca articol de fond studiul: Die fünf syrisch überlieferten apokryphen Psalmen de M. Norh. E vorba despre 5 psalmi apocrifi, păstraţi în manuscrise siriace şi cari prin urmare nu se află în colecţia canonică a Psalmilor. Aceşti 5 psalmi sunt în tot cazul o compilaţie după istoria lui David. Pentru a li se da o mai mare autoritate ei sunt prezentaţi ca fiind rostiţi de însuşi David. Atât forma cât şi fondul tradează o înrudire între ei şi psalmii canonici.

Iată b. o. psalmul 4 în traducere românească:

Cântarea lui David în lupta cu leul şi lupul cari voiau să răpească o oae din turma sa.

Dumnezeule, Dumnezeule, vină-mi într'ajutor, păzeşte-mă şi mă apără:
Scapă-mi viaţa, de ucigaş!
Trebue să cobor în împărăţia morţii, prin gâtlejul leului, sau lupul mă va înghiţi.
Nu e destul, că au urmărit vitele tatălui meu şi au sfârticat o oae din turma tatălui meu;
Şi viaţa mea mai caută acum s'o nimicească.
Indură-te, Doamne! Scapă pe credinciosul tău dela stricăciune!
Ca să vestească cu credinţă mărirea ta viaţa întreagă şi să laude prea bun numele tău,.....

Revista mai conţine articole semnate de I. Kaufmann. Probleme der israelitisch-jüdischen Religions geschichte; Deuteronomische Hauptfragen, de savantul din Bonn Ed. König; A Non-Israelitic Source of the Book of Genesis de R. H. Pfeiffer; Die hebräischen Eigennamen als sprachliche Ekenntnisquelle, de H. Bauer; Comunicări etc.

BONNER ZEITSCHRIFT FÜR THEOLOGIE UND SEELSORGE, publicaţia Facultăţii de Teologie dela Universitatea din Bonn, are la pag. 115—129 (VI 1929) un articol semnat de P. Heinisch: Folosirea alternativă a numelor Iacob şi Israil în Geneză. Israil se foloseşte, când autorul se gândeşte la patriarh, întrucât a fost strămoşul poporului, iar Iacob se foloseşte când este vorba mai mult de chestiuni personale ale patriarhului şi ale familiei sale.

CHRISTENTUM UND WISSENSCHAFT, (V 1929, 6), conţine un studiu interesant, de veteranul prof. din Bonn E. König, asupra versului 25 din cap. II din Facere: „Şi erau amândoi goi şi Adam şi femeea lui şi nu se ruşinau“. Se arată în acel studiu originea simţului de ruşine şi influinţa lui asupra desvoltării culturii.

Θεολογία (Atena, Martie—Iunie 1930) are ca de obiceiu un bogat cuprins. In numărul din Martie metropolitul Atenei Hrisostom Papadopulos examinează motivele şi în general caracterul iconomahiei (lupta pentru icoane).

Interesantă este sinteza istorică pe care o începe deja cu numărul din Decemvrie 1929 V. Vella sub titlul: „Ἡ Kapporeth καὶ ἡ ἑορτὴ τῶν Kippurim“ (Kapporeth şi sărbătoarea Kippurim). Kapporeth este nume ebreesc, prin care se desemnează în Vechiul Testament tabla de aur care se afla pe sicriul mărturiei (chivotul legii), şi care servia de acoperemânt sicriului. Acest capac, care purta cei doi cherubimi se considera de un odor special şi avea o însemnătate deosebită, întrucât pe el „tronează Iahve şi de acolo se descopere poporului său“. — Kippurim este terminul technic pentru sărbătoarea împăcării. Se mai numeşte şi „Iom hakkippurim“ = ziua expiaţiunii, a împăcării. Era ziua destinată pentru pocăinţa şi expiarea păcatelor în decursul anului, zi când omul se împăca cu Dumnezeu, de unde se şi numeşte apoi „sărbătoarea împăcării“. Kapporeth juca un rol oarecare la sărbătoarea Kippurim. Dupăce se făcea mărturisirea păcatelor arhiereul lua într'un vas de aur cărbuni de pe altarul arderii de tot şi adăugând la aceşti cărbuni tămâe sfântă, intra în Sfânta-Sfintelor şi ţinea tămâetoarea înaintea chivotului legii, ca fumul să acopere Kapporeth, adică locul pe care tronează Iahve, ca nu cumva el, om păcătos, să vadă pe Iahve şi să-şi atragă moartea.

Prof. NICOLAE NEAGA.

CRONICĂ.

CONFERINŢA ORTODOXĂ DELA SFÂNTUL MUNTE ATOS. Necesitatea unor mai strânse raporturi între bisericile autocefale ortodoxe se discută de mai multă vreme. Nu odată s'a vorbit apoi şi de trebuinţa şi oportunitatea unei consfătuiri între reprezentanţii acestor biserici pentru pregătirea unui sinod ecumenic chemat să soluţioneze atâtea chestiuni cari privesc viaţa şi progresul Sfântului Aşezământ.

Fireşte, pregătirea şi ţinerea unui sinod ecumenic, mai ales în împrejurările actuale, cu situaţia quasi-apocaliptică din Rusia, este o problemă dintre cele mai grele. Şi deslegarea ei implică mai multe etape.

Inceputul s'a făcut însă. Şi trebue să ne bucurăm că s'a putut face chiar din iniţiativa bisericii noastre.

Conferinţa dela mănăstirea Vatopedi din muntele Atos s'a ţinut în zilele de 8—23 Iunie cu participarea reprezentanţilor tuturor bisericilor autocefale ortodoxe. Numai biserica ortodoxă din Republica Sovietică rusă nu a fost reprezentată. Din partea bisericii noastre au participat P. S. Lucian Triteanu, episcopul Romanului şi P. S. Arhiereu Tit Simedrea, Vicarul Patriarhiei.

Chemarea principală a acestei consfătuiri a fost, ca din noianul preocupărilor prezente să desprindă acele chestiuni, cari reclamă o mai grabnică deslegare. Iată — după relatările P. Sfinţitului arhiereu Tit Simedrea — chestiunile propuse de conferinţă spre deliberare în cel mai apropiat prosinod ortodox:

1. Se vor face demersuri ca şi biserica rusă să fie reprezentată la Prosinod.

2. Căutarea mijloacelor în vederea unei colaborări a Bisericilor ortodoxe între ele cu scopul de a combate ateismul precum şi diferite sisteme rătăcite ca: francmazoneria, teosofia, spiritismul, etc.

3. Studierea chestiunei calendarului sub aspectul hotărârei primului sinod ecumenic privitor la Pascalie şi aflarea mijlocului de a restitui un acord între Bisericile ortodoxe în această chestiune.

4. Stabilirea unei legături mult mai strânse şi al unui contact mult mai apropiat al Bisericilor ortodoxe între ele, precum

şi stabilirea mijloacelor de realizare. Deasemenea, o conlucrare cât mai activă a Bisericilor ortodoxe între ele în chestiunile spirituale, morale şi sociale, pentru binele popoarelor ortodoxe.

5. Definirea relaţiunilor Bisericii ortodoxe cu Bisericile eterodoxe atât din răsărit cât şi din apus.

Şi anume:

a) Relaţiuni în duh de dragoste, cu Bisericile eterodoxe [armeană, coptă, abisiniană, haldeiană, jacobită, vechecatolică, anglicană), care tind să se apropie de Biserica ortodoxă şi nu fac nici un fel de prozelitism printre ortodocşi, şi

b) Relaţiuni de precauţiuni şi de apărare faţă de eterodocşii cari fac prozelitism: (Catolicismul; uniatismul; Protestantismul: metodismul, baptismul, adventismul, etc.).

6. Aflarea mijloacelor necesare prin cari să se readucă monahismul ortodox răsăritean la vechea-i frumuseţe şi strălucire nu numai în privinţa perseveranţei în tradiţiunile şi regulile mănăstireşti, ci şi prin reînoirea vechilor sale ocupaţiuni ştiinţifice, filantropice şi culturale şi în special prin cultivarea actelor sacre.

7. Examinarea situaţiei actuale a Bisericei ortodoxe din America şi aflarea mijloacelor de a remedia şi îmbunătăţi actuala stare.

8. Examinarea practicelor actuale în vigoare în Bisericile locale în privinţa impedimentelor la căsătorie, a cauzelor de divorţ şi a procedeurilor respective legale, precum şi studierea mijloacelor prin cari s'ar putea ajunge, pe cât posibil, la o practică uniformă în toată Biserica ortodoxă.

9. Uniformizarea, pe cât posibil, a tipiconului în conformitate cu Tradiţiunea bisericească.

10. Studiu asupra mijloacelor susţinerii şi întăririi artei bizantine tradiţionale în diferitele ei exprimări, precum: muzica bisericească, pictura, arhitectura, ţesătura odăjdiilor, orfevreria.

11. Educaţiunea clerului în şcoalele de teologie şi necesitatea de a o organiza sub directa conducere a autorităţii bisericeşti, cu înlăturarea oricărei tendinţe contrarii acestui principiu.

12. Examinarea chestiunii: cari dintre eretici şi schismatici vor putea fi primiţi în sânul Bisericii ortodoxe prin botez, cari prin mirungere.

13. Examinarea unui mod unic de alegere a episcopilor şi în deosebi a căpeteniilor (Patriarhi şi Preşedinţi) Bisericilor ortodoxe autocefale mai în conformitate cu sfintele canoane.

14. Codificarea sfintelor canoane şi a rânduelilor canonice, spre a fi supuse la vreme aprobării Sinodului ecumenic.

15. Studierea şi aflarea mijloacelor prin cari să se intensifice printre popoarele ortodoxe o cultură creştină ortodoxă care să îmbrăţişeze toate manifestaţiile lor de viaţă.

16. Organizarea tribunalelor spirituale bisericeşti, dacă e posibil, în chip uniform în toată Biserica ortodoxă şi întroducerea unei proceduri penale bisericeşti.

17. Definirea condiţiunilor potrivit cărora se proclamă şi se recunoaşte autocefalia unei Biserici ortodoxe, precum şi definirea numărului Bisericilor autocefale ortodoxe azi recunoscute, în vederea intercomuniunei canonice şi a participării lor la conferinţele şi Sinoadele interortodoxe fără impiedicare. De-asemenea, definirea condiţiunilor după cari o Biserică se proclamă autonomă, şi deosebirea dintre autocefalie şi autonomie.

18. Schisma bulgară şi mijloacele de a o suprima cât mai repede, spre a se restabili unitatea în Biserica ortodoxă.

*

Fiecare Biserică ortodoxă autocefală va participa la viitorul Prosinod prin câte o delegaţie alcătuită din câte doi arhierei.

Comisiunea pregătitoare interortodoxă îşi va exprima dorinţa, ca fiecare Biserică să trimită la Prosinod şi un număr de consilieri experţi consultativi, însă nu mai mult de doi de fiecare biserică.

CONFERINŢA DIN LAMBETH. La 15 August a. c. au fost date publicităţii hotărârile recentei conferinţe din Lambeth [Anglia], la care au participat 300 episcopi reprezentând Biserica anglicană din toate părţile lumii. Aceste hotărâri cuprind referatele diferitelor comitete precum şi 75 de rezoluţiuni tratând probleme de doctrină, organizaţie bisericească, directive sociale şi morale etc.

Cele mai larg discutate chestiuni au fost: necesitatea unei nouă formulări a doctrinei despre Dumnezeu, precum şi necesitatea unirii bisericilor creştine, în deosebi pentru o mai bună izbândă în lupta împotriva năcazurilor vieţii colective. Atenţiune deosebită i s'a dat aşezământului familiei, ca temelie a vieţii sociale creştine şi învăţământului religios chemat să îndrepteze paşii generaţiilor viitoare ale neamurilor pe drumul unei mai pacinice şi mai creştineşti evoluţii. NECULCE.

ADOLF HARNACK. Spiritul viguros, de-o miraculoasă putere de creaţie, care a fost aproape o jumătate de veac un important factor determinant în mişcarea teologică protestantă, şi-a încetat activitatea în stadiul vieţii pământeşti, a 3-a zi de Rusalii din acest an.

Datele externe ale vieţii sale sunt acelea ale unui om de carte, a cărui vrednicie, trebuind să fie apreciată, îl urcă de pe o treaptă pe alta în ierarhia cărturărească. S'a născut în 7 Mai 1851 la Dorpat ca fiu al unui profesor de teologie. Alegându-şi specialitatea părintelui său, ajunse în 1874 docent la Leipzig, în 1879 profesor ordinar de Istorie bisericească la Giessen, de unde fu chemat în 1886 la Marburg, iar în 1889 la Berlin. Dela 1905 deveni şi director al Bibliotecii statului.

Dintre scrierile sale fie amintite „Istoria dogmelor", care a ajuns la un număr de 70,000 exemplare, „Misiunea şi lăţirea creştinismului", „Marcion" etc.

Concepţia sa despre creştinism şi despre toate problemele în legătură cu el este sintetizată într'un ciclu de prelegeri universitare publicate sub titlul „Esenţa creştinismului" (Das Wiesen Christentums, Leipzig 1902). Câteva idei extrase din ea şi un scurt comentar al lor ne dispenzează de orice alte desvoltări şi caracterizări ale doctrinei sale.

Punându-şi întrebarea, ce este creştinismul, Harnack îşi fixează, potrivit cu întreaga inclinaţie a spiritului său, şi calea care să-l ducă la răspuns. Aceasta este „ştiinţa istorică şi experienţa personală agonisită din istoria trăită". El pleacă dela faptele concrete, dela ceeace experiază el sau au experiat alţii în decursul timpului şi la sfârşit va rezuma ceeace a găsit în aceste experienţe de veacuri.

De aci şi necesitatea de-a privi creştinismul în decursul întregei sale evoluţii. Creştinismul poate fi apreciat numai pe baza unei „inducţiuni complecte", aşa precum şi o plantă e cunoscută cercetându-i nu numai rădăcina şi tulpina, ci şi ramurile, florile şi fructele.

Există, privitor la soartea Evangheliei, două posibilităţi: sau a rămas în toate elementele ei identică cu prima formă, sau s'a păstrat ceva permanent, valabil, în forme cari s'au schimbat în decursul istoriei. Cea din urmă, este cea adevărată. Creştinismul a trecut dintr'o metamorfoză în alta; s'au şters forme, s'au corectat speranţe şi moduri de înţelegere. Şi procesul acesta niciodată nu încetează. Privindu-l în toată întinderea lui se va putea obţine uşor ceeace este în creştinism esenţial şi cu adevărat de valoare.

Aşa îşi expune Harnack ideea sa despre evoluţia organismului creştin.

Organismul acesta n'a provenit prin transmutare din vre-un altul: „Predica lui Isus ne va duce prin puţine, dar mari trepte, îndată pe o înălţime, de pe care legătura ei cu Iudaismul ne-apare foarte laxă şi de pe care în general cele mai multe cărări ce duc în „istoria timpului" se arată de minimă importanţă". Prin aceasta Harnack se situiază departe de Darwin. Creştinismul este şi pentru el în istoria lumii un fapt nou, ireductibil la

cauzalităţi imanente. Din comparaţia de mai sus apoi între creştinism şi o plantă în creştere şi din ideea că studiind procesul integral al creştinismului se poate stabili la urmă ceeace-i în el esenţial şi durabil, rezultă o altă deosebire de evoluţionismul lui Darwin: desvoltarea creştinismului se face în cadrele fiinţii lui, ea este o desvoltare dinlăuntru în afară, sub influinţa împrejurărilor externe, fără ca aceste împrejurări să-i împrumute ceva esenţial, să-i altereze fiinţa. Din nefericire ultima idee n'o susţine Harnack şi practic, când afirmă despre ortodoxie şi despre catolicism că n'au mai păstrat din creştinismul evanghelic decât formele externe.

Ar fi interesant să urmărim cugetarea lui Harnack şi în aplicarea principiilor enunţate, să vedem cum trage el concret linia sau liniile desvoltării creştinismului şi mai ales să supunem unei examinări critice ideile lui despre Biserica ortodoxă. Pentru putinţa de-a aprecia însă şi de-a admira puternica personalitate a lui Harnack, cu ocazia încetării lui din viaţă, ajung aceste rânduri.

Dr. D. STĂNILOAE.

EPISCOPIA MARAMUREŞULUI?... După multe delegaţii şi mistificări, după frământări şi concilii nenumărate, cu începere dela 15 August 1930 a luat fiinţă episcopia greco-catolică de nord (a cincea], cu reşedinţă la Baia-Mare.

Spre uimirea generală, numele acestei episcopii, în loc să fie cel prevăzut în concordat, episcopia gr.-catolica de nord se preschimbă în: episcopia Maramureşului!

Ce înseamnă această apucătură iezuitică?...

Episcopia Maramureşului nu poate să fie decât ortodoxă. Sf. Sinod în sesiunea din 1927 a hotărât reînfiinţarea vechei episcopii care avusese reşedinţa în Peri, dar fusese desfiinţată cam pela 1754, şi ministerul Cultelor, care în primul rând este ministerul cultului ortodox [14 milioane de credincioşi], avea datoria să pună în aplicare hotărârea Sf. Sinod înainte de întemeierea episcopiei gr.-catolice din Baia-Mare, să facă să ia fiinţă legală episcopia ortodoxă a Maramureşului. Cum s'a purtat în această situaţie Ministrul Cultelor? A pus la dispoziţia gr.-catolicilor mijloacele necesare, pentru ca episcopia lor să ia fiinţă în primul rând, ca pe urmă să spună ortodocşilor: n'avem prevederi bugetare. Ministerul Cultelor admite ca titlul episcopiei ortodoxe să fie însuşit de gr.-catolici, pentru ca ţara întreagă să vadă că este o episcopie a Maramureşului! Se poate o mai mare nedreptate? Se poate o mai mare nesocotire a drepturilor istorice ale bisericii strămoşeşti, care veacuri dearândul a suferit pentru păstrarea credinţii şi fiinţii neamului?

Ministrul Cultelor nu şi-a făcut datoria, a uitat că aparţine statului Român, stat ortodox, şi a servit interesele catolicismului străin de structura sufletului românesc.

Căror intenţii se datoreşte întitularea episcopiei gr.-catolice de nord, de „episcopia Maramureşului" ? De ce această uzurpare de nume? Le-a fost ruşine să se întituleze cu numele de: episcopie gr.-catolică de nord, ca să nu vadă ţara că ucenicii crescuţi în institutele de „propaganda fide" din Roma nu mai au loc de canonici şi după ce au fost întreţinuţi cu burse de Statul Român acum să fie şi salariaţi cu zeci de mii de lei pe lună în posturi nouă de canonici? Au vrut să înşele credinţa ţării, că în sfârşit s'a reînfiinţat vechea episcopie a Maramureşului?

Dece gr.-catolicii şi catolicii în general nu merg pe căi drepte pe drumuri cinstite?... De ce au uitat cuvântul evangheliei?... Nu-i deajuns că parlamentul român a abdicat dela demnitatea sa când a admis ca prin concordat să se mai înfiinţeze o episcopie unită înainte de a se întemeia 42 episcopii ortodoxe, pentru ca numărul de credincioşi la o episcopie se fie egal cu numărul gr.-catolicilor la o episcopie a lor?...

Nu le era deajuns, că Ministerul Cultelor a abdicat dela datoria sa, prin faptul că intenţionat n'a luat măsuri să pună în aplicare hotărârea Sf. Sinod, de a instala episcopia ortodoxă a Maramureşului, ci a lăsat ca în primul rând să ia fiinţă o episcopie gr. catolică, care n'are nici drepturi istorice şi nici drepturi de existenţă?...

Insuşirea titlului care aparţine episcopiei ortodoxe, pentru a induce în eroare lumea, n'o vom lăsa să continue mai departe. Vom apela la forurile înalte şi la toată ţara. Trebue să i se spună fiecăruia pe numele său adevărat. De ce gr.-catolicilor le trebue podoabă străină?... Căci trecutul istoric, al episcopiei din Peri a Maramureşului cu toate frământările şi momentele glorioase, constitue pentru Români o adevărată podoabă a neamului şi a bisericii ortodoxe.

Ca şi altădată ne îndreptăm rugămintea noastră către cel mai înalt for bisericesc al neamului nostru, către Sf. Sinod, unde şi altădată am aflat ascultare. Prea Sfinţiţi Părinţi! Prin hotărârea ce aţi luat în sesiunea din 1927—1928, de a reînfiinţa episcopia Maramureşului, fostă odinioară în Peri, aţi căutat să redaţi un drept vechiu unui colţ de ţară românesc cu tradiţii strălucite istorice, să repuneţi încrederea în sufletul acelor fii sufleteşti, cari au ştiut să reziste tuturor asupririlor şi tuturor momelilor, sau care s'au întors iarăşi pe calea adevărată a credinţii Mântuitorului.

Deşi Ministerul Cultelor trebuia să aducă imediat la îndeplinire această deciziune, fiindcă Sf. Sinod înseamnă mai mult decât oricare parlament, mai presus de orice autoritate, totuşi s'a dat ajutor gr.-catolicilor să ne răpească drepturile şi să aibă ei înainte episcopie nouă, întemeiată prin îngăduinţa prea mare a conducătorilor noştri.

De ce să ascundem mereu că actul dela 1700, trecerea unei părţi a Românilor din Ardeal la catolicism, a fost un act de dezertare dela credinţa şi viaţa neamului! S'a rupt nu numai biserica română, dar şi unitatea neamului, căci de unde cărţile şi cărturarii bisericii mergeau dela Târgovişte la Oradea şi dela Chişinău la Sighet, iar episcopii primeau întărirea lor dela Domnitorii Principatelor, greco-catolicii se întorc de către fraţii lor şi privesc către apus, spre Budapesta. La toate actele mari ale neamului, greco-catolicii n'au fost alături cu ceilalţi Români, sau alipirea lor a fost cu totul interesată şi de scurtă durată, De ce n'au făcut un gest larg de iubire de neam la 1 Decemvrie 1918 să se întoarcă la vechea credinţă?... De ce clerul gr.-catolic n'a luat parte activă la încoronarea dela Alba-Iulia, când Regele Ferdinand era catolic? Au rămas alături cu Ungurii catolici!... [Au intenţionat să aprobe pe unguri care protestau prin pasivitatea lor la actul încoronării?]

Acum însă, trebue să ne înapoieze dreptul nostru, titlul episcopiei de Maramureş, episcopie ortodoxă!

In ţara noastră, cu 14 milioane de ortodocşi, şi 900 mii gr.-catolici, — astăzi în toate ramurile de activitate ortodocşii parecă sunt numai toleraţi! E drept, că prea mult i-am împins înainte pe toţi. Când evreimea este nemulţumită, se plânge străinătăţii; când sunt nemulţumiţi minoritarii unguri, saşi, săcui etc., apelează la Liga Naţiunilor! Când unitarii au ceva, apelează la intervenţia Americii, iar catolicii şi gr.-catolicii apelează la Roma etc.

Toţi au sprijinul legii româneşti şi al străinătăţii, numai ortodocşii nu se pot bizui pe alt ajutor decât legile ţării. Şi doară ţara întreagă este ortodoxă! Oare noi nu suntem în ţara noastră? Ba da, însă nu trebue să mergem prea departe cu îngăduinţele.

De aceea, Prea Sfinţi Părinţi, Vă rugăm în numele credinţii şi al drepturilor istorice, să cereţi Ministerului Cultelor să reînfiinţeze imediat episcopia ortodoxă a Maramureşului şi să oblige Episcopatul gr.-catolic să revină la titulatura ce i se cade: „episcopia gr. catolică de nord.“ Aşa cere dreptatea şi interesele neamului.

„ŢARA VOEVOZILOR“.

NOTE ŞI INFORMAŢII.

CONGRESUL Asociaţiei clerului „Andreiu Şaguna" din mitropolia de Alba-Iulia şi Sibiu se va ţinea anul acesta la Braşov în zilele de 28 şi 29 Octomvrie. Frumosul oraş din colţul răsăritean al Ardealului are o aşa de strălucită tradiţie culturală-bisericească, încât oferă cea mai potrivită atmosferă pentru congresul preoţesc în care se va desbate de astădată atât de importanta problemă: Misiunea culturală a clerului nostru în vremile de azi. Punând această problemă în centrul preocupărilor celor mai serioase ale preoţimii ortodoxe de dincoace de Carpaţi şi alegând Braşovul ca loc al desbaterilor, Comitetul Central al Asociaţiei clerului „Andreiu Şaguna" a dovedit o înaltă înţelegere a trebuinţelor vremii.

In seara primă a congresului va avea loc un mare concert religios, în cadrul căruia ilustrul academician şi profesor universitar Preot Dr. Ioan Lupaş va ţinea o conferinţă despre opera culturală a Bisericii ortodoxe în trecutul neamului.

Programul amănunţit al Congresului se va publica în curând prin ziare.

*

ÎN numerii din urmă ai revistei noastre am publicat o serie de articole, datorite unui distins prietin al nostru, păr. V. Nichifor, asupra felului în care s'au alcătuit bugetele Ministerului de culte dela răsboiu încoace. Orice om de bună credinţă şi de creştinească şi românească înţelegere s'a putut convinge — din cifre oficiale, nu din vorbe — că aceste bugete au fost alcătuite după criteriile celei mai inconştiente favorizări a cultelor minoritare şi spre paguba cea mai revoltătoare a Bisericii ortodoxe.

Ne apropiem de sorocul alcătuirii noului buget. De aceea ne îngăduim să le aducem aminte chiriarhilor noştri precum şi parlamentarilor ortodocşi, să stea de veghe şi să-şi pună toată osteneala pentruca nedreptatea din trecut să nu se mai repete şi Biserica neamului să nu mai fie batjocorită de conducătorii politici ai ţării.

Altcum vom fi siliţi să chemăm preoţimea noastră să înceapă lupta cea mare — pe alt tărîm.

*

ABSORBITE de preocupările cotidiane, multe organe de presă nici n'au tăiat la răboj măcar faptul, în aparenţă neînsemnat, că în 27 August (stil vechiu) a. c. Tipografia Arhidiecezană din Sibiu a împlinit 80 de ani de vrednică existenţă.

Intemeiată de marele ctitor de aşezăminte bisericeşti şi înţeleptul cârmuitor de neam, Mitropolitul de slăvită memorie Andreiu Şaguna, şi supravegliată de aproape de jertfelnicul său întemeietor, această tipografie a scos la iveală o nesfârşită serie de cărţi de zidire sufletească, gazete şi reviste menite să multiplice şi să împrăştie gândurile creştineşti în sufletele fiilor neamului nostru nu numai din Ardeal, ci din tot cuprinsul pământului românesc. A fost 80 de ani dearândul un nesecat izvor de lumină.

Odată cu urările de viaţă îndelungată ce i le facem acestei instituţii se cade să ne aducem aminte cu omagială smerenie şi recunoştinţă — de marele ei întemeietor, care şi de dincolo de groapă ne îndrumează strădaniile noastre prin faptele nepieritoare ce le-a săvârşit în viaţă.

*

ZIARUL „Cuvântul" (Nr. 1938) publică un memoriu recent al P. S. Episcop Visarion al Hotinului asupra situaţiei [Bisericii ortodoxe din România şi asupra necesităţii reorganizării Instituţiei sacre.

După părerea P. S. Visarion „Biserica noastră română ortodoxă se găseşte într'o cumplită stare de lâncezire, provenită din desorganizarea ei şi din lipsa unei cârmuiri vigilente". Este, de bună seamă, o exagerare. O exagerare izvorâtă dintr'un pesimism descurajant şi păgubitor. Tocmai de aceea am fi dorit ca memoriul înaltului ierarh să fi fost desbătut numai în aşezământul căruia i se adresează [Sf. Sinod] şi să nu fi fost dat publicităţii, pentruca duşmanii Bisericii noastre să-şi facă din el o armă de luptă.

Dar în definitiv nu despre asta vrem să vorbim. Ci cu totul despre altceva.

P. S. Visarion spune, între altele, că insuficienţa pregătirii clerului nostru se datoreşte în mare parte faptului, că şcoalele teologice „nu aparţin Bisericii, ci — închipuiţi-vă — statului". Noi ne bucurăm, că P. S. Visarion face această constatare, pe care noi am făcut-o de multă vreme şi în mai multe rânduri. Şcoalele teologice trebue să stea sub oblăduirea esclusivă a Bisericii. Aşa e firesc. Aşa prevede şi legea de organizare unitară a Bisericii române. Noi ştim însă ce i se va întâmpla P. Sfinţiei Sale, susţinând cu toată dreptatea această teză. I se va întâmpla, ce ni s'a întâmplat şi nouă: va fi acuzat de păr. prof. Popescu-Mălăeşti şi de tovărășii sf. Sale, că vrea separaţia Bisericii de Stat, visează la cesaro-papism, şi-aşa mai departe...

*

CĂTRE sfârşitul anului trecut s'a stins la vârsta de 76 ani savantul profesor dela universitatea din Leipzig Rudolf Kittel. Prin activitatea sa literară Kittel rămâne unul dintre cei mai mari bărbaţi de ştiinţa Vechiului Testament. Amintim dintre operile cu cari a cinstit scrisul teologic, următoarele:

1. Anfänge der hebräischen Geschichtsbetrachtung in A. T.
2. Die Psalmen.
3. Die orientalischen Ausgrabungen und die ältere biblische Geschichte.
4. Studien zur Hebräischen Aräologie und Religionsgeschichte.
5. Die Religion des Volkes Israel.
6. Die hellenist. Mysterienreligion und das A. T.
7. Die Alttestamentliche Wissenschaft.
8. Gestalten und Gedanken in Israel.
9. Geschichte des Volkes Israel.
10. Biblia Hebraica (cea mai bună ediţie critică la textul original al cărţilor Vechiului Testament).

A făcut studii asupra Cărţilor Cronicilor, Impăraţilor etc.

*

MINISTERUL instrucţiunii publice elen a luat dispoziţia ca nici un supus grec să nu mai poată fi înscris la o şcoală străină din ţară fără dovada că a făcut măcar şase clase primare la o şcoală de stat. Măsura a fost luată pe urma faptului că în şcoalele catolice-străine, surprinzător de numeroase faţă de puţinii catolici din republica elenă, se face o intensă şi păgubitoare propagandă „împotriva sentimentului naţional şi religios al elinismului".

Cu alte cuvinte preoţii catolici fac prozelitism pentru papistăşie şi în Grecia. Cu mijloacele şi cu metodele de cari uzează la noi. Guvernul elen însă este atât de patriot şi de înţelept să aducă la simţul realităţii pe zeloşii apostoli nepoftiţi. Câtă vreme guvernul nostru îi decorează şi le creiază condiţii privilegiate pentru propaganda lor în mijlocul naţiei ortodoxe.

Adevărat că în Grecia ministru-preşedinte e Venizelos, iar la culte şi instrucţie publică nu există nici un vice-ministru de talia dlui Z. Pâclişanu al nostru.

*

LA mănăstirea H.-Bodrog de lângă Arad s'au făcut şi în vara aceasta câteva impresionante pelerinagii. Credincioşii din depărtări mari au alergat la sfântul locaş să-şi învioreze sufletul, în atmosfera de cucernicie ortodoxă, cu înţeleptele învăţături ieşite din gura propoveduitorilor Bisericii şi cu rugăciunile făcute de preoţii slujitori în sobor; au venit să-şi mărturisească păcatele şi să se împărtăşească, spre curăţirea sufletului, cu scump sângele şi trupul Izbăvitorului. Pelerinagiile organizate cu atâta

înțeleaptă stăruință de I. P. C. Sa Arhim. Policarp Moruşca, stareţul mănăstirii Bodrogului, sunt un excelent mijloc de reconfortare religioasă. Şi bucuria noastră este cu atât mai mare, cu cât frumoasa datină înteţită de câţiva ani în mănăstirea din eparhia P. S. Grigorie, a trecut cu aceleaşi frumoase rezultate şi la mănăstirile din eparhia Orăzii şi Clujului de sub înțeleapta păstorire a PP. SS. LL. Roman Ciorogariu şi Nicolae Ivan, unde de curând s'a întemeiat ori s'a reîntemeiat câte un sfânt lăcaş mănăstiresc.

*

PRIN circulara Sf. Sinod Nr. 5870/930 se „atrage luarea aminte, că în conformitate cu prevederile legii de organizare (Art. 35 din Statut) nu este îngăduit a hirotonisi preoţi pentru parohiile urbane decât candidaţi licenţiaţi ai Facultăţilor de teologie sau absolvenţi ai Academiei de teologie. Insă aceştia din urmă trebue să posedă ca bază a studiilor lor bacalaureatul de liceu, sau diploma de absolvire a unui seminar teologic".

Publicând această ştire „Graiul Vremii", care-şi zice pompos „organ al Asociaţiei generale a clerului ortodox român", face următorul comentar menit să tulbure conştiinţa de dreptate a oricărui om înzestrat cu un dram de bun simţ:

„Dar dacă se are în vedere calificaţia de studii, minimum absolvenţa unei Academii de teologie, atunci dreptatea ar cere, ca să fie admis a ocupa parohie urbană orice student al Facultăţilor de teologie, care şi-a trecut examenul I general, fiindcă absolvenţa căpătată la o Academie Teologică este egală cu trecerea primului examen general la o Facultate de teologie. (Vezi hotărârea (!) Facultăţii de Teologie").

„Ar urma deci să fie admişi cel puţin absolvenţii de Facultate... cu toate că nu şi-au dat încă licenţa, alături de absolvenţii de Academii de teologie, inferiori ca studii".

Şi redactorul ocazional al „Graiului Vremii" iscăleşte: Fă-mă Doamne Absolvent de... Academie!

Noi, mărturisim sincer, îi dorim improvizatului redactor cam acelaş lucru: să-i lumineze Dumnezeu mintea şi să-i dea măcar atât bun simţ cât are un absolvent de seminar; căci suntem siguri, că atunci nu se va mai încumeta să debiteze asemenea inepţii menite să compromită organul „Asociaţiei generale a clerului ortodox român".

Deocamdată ne luăm îngăduinţa frăţească de a spune noului redactor al „Graiului Vremii" ce însemnează absolvenţa unei Academii teologice din Ardeal: Insemnează examenele anuale din toate materiile ce se propun în cei patru ani de studiu; însemnează examenul I fundamental la sfârşitul anului II şi examenul II fundamental (general) dela sfârşitul anului IV; plus examenul de diplomă (licenţă).

Ce'nsemnează absolvenţa unei Facultăţi de teologie — n'o spunem. Nici nu e necesar, presupunând că recentissimul redactor al „Graiului Vremii" este cel puţin licenţiat în teologie. Fiindcă de cumva D-sa se găseşte abia pela I examen general al Facultăţii, atunci problema se simplifică: Atunci înţelegem geneza aşa de înflăcăratei apărări ce-o susţine în interesul colegilor săi (pe cari noi, fireşte, îi stimăm după cuviinţă). Dar, în acelaş timp, pentru cazul acesta, ne îngăduim un sfat frăţesc: Să se lase de gazetărie şi să-şi vadă de restul examenelor. E şi mai frumos, şi mai profitabil.

*

GUVERNUL din Rusia roşie îşi continuă persecuţia cruntă împotriva religiei. După un ordin recent al sovietelor, ordin publicat şi de oficiul extern al Angliei, în Rusia se pedepseşte cu muncă silnică de un an oricine dă instrucţie religioasă copiilor, încearcă să întărească sentimentul lor religios prin orice mijloace, face slujbe religioase, sau scoate la vedere publică icoane sau alte obiecte sacre. Preoţii şi călugării sunt despoiaţi de drepturi politice. Pentru a micşora criza de hârtie se adună Bibliile şi toate cărţile de cuprins religios, spre a fi prelucrate. La Leningrad e vorba să se înfiinţeze o universitate cu patru facultăţi menite să pregătească exclusiv pe apostolii ateismului, cari vor lupta cu toate mijloacele pentru stârpirea sentimentului religios din sufletele mujicilor mici şi mari.

Sunt eforturile desnădăjduite ale unor nebuni, cari au declarat răsboiu lui Dumnezeu. De aceea căderea lor va fi mare.

N. C.